

श्रोत: काव्तिपुर, २०७५/०८/१५

सुदूरपश्चिममा जलविद्युत् धमाधम

वसन्तप्रताप सिंह, मनोज बुडु

सुदूरपश्चिमका पहाडी जिल्लामा जलविद्युत् आयोजना निर्माणमा निजी क्षेत्रको आकर्षण बढ्दो छ । केही महिनाअघि दार्चुलाको नौगाडमा अपी हाइड्रो पावर कम्पनीले साढे आठ मेगावाट क्षमताको विद्युत् आयोजना सम्पन्न गरेको छ । बझाङमा ६ आयोजनाहरू निर्माणाधीन छन् । यी आयोजनामा निजी क्षेत्रको १६ अर्बभन्दा बढी लगानी हुँदै छ । दार्चुलाको नौगाडमा डेढ अर्ब लगानीमा निर्माण सम्पन्न भइसकेको छ भने त्यहीँको अर्को आयोजनामा २ अर्ब लगानी हुँदै छ । विद्युत् अभावको मार खेप्दै आएका बझाङबासीलाई राहतको सास फेर्ने एउटै मात्र बाटो भनेको केही महिनाभित्रै बन्ने भनिएको जेउडेगाड लद्यु जलविद्युत् आयोजना पनि हो । सन् २०१६ मा सुरु एक मेगावाट क्षमताको यो आयोजनाको काम अन्तिम चरणमा छ । आयोजनाको निर्माणकर्ता कालंगा हाइड्रो प्रालिका सञ्चालक वीरेन्द्र मल्ल भन्छन्, 'जेउडेगाड सञ्चालनमा आएपछि बझाङमा विद्युत्को समस्या सधैँका लागि समाधान हुनेछ ।'

काम सुरु भइसकेका र सम्भाव्यता अध्ययन भइरहेका आयोजनाहरूको निर्माण कार्य समयमै सम्पन्न भए बझाङ यो प्रदेशकै सबैभन्दा बढी विद्युत् उत्पादन गर्ने जिल्ला बन्नेछ । नेपालकै सबैभन्दा ठूलो जलाशययुक्त आयोजना पश्चिम सेतीको केही हिस्सा बझाङमै पर्छ ।

निर्माणाधीन अर्को आयोजना कालंगा गाड हो । सन् २०२० सम्म विद्युत् उत्पादन गर्ने लक्ष्य लिएको यो आयोजनाको काम ५० प्रतिशतभन्दा बढी सकिएको छ । सुरुवाती अनुमान ६५ मेगावाट रहेको यस आयोजनाबाट ८० मेगावाट विद्युत् उत्पादन गर्ने निर्माणकर्ताको दाबी छ । निजी क्षेत्रको लगानीमा निर्माण थालिएको यो आयोजना मुलुककै पहिलो ठूलो आयोजना हो ।

तीन वटा अलगअलग खोलामा विद्युत् उत्पादन पछि एकै ठाउँबाट वितरण गर्ने गरी निर्माण थालिएको यस आयोजनाको कालंगा गाडको काम आधाभन्दा बढी सकिन लागेको छ । कुल ३ किमिको सुरुङ मार्ग निर्माण गर्नुपर्ने कालंगामा एक किमिभन्दा बढी सुरुङको काम सकिएको छ । डयाम साइट र बक्स कल्भर्टको काम पनि आधा सकिएको साइट इन्चार्ज सन्तोष मल्लले बताए ।

यस्तै ३८.४६ मेगावाट विद्युत् उत्पादन हुने सानीगाडको काम पनि ४० प्रतिशतको हाराहारीमा सम्पन्न भएको उनले बताए । उता १० मेगावाट विद्युत् उत्पादन हुने अपर कालंगाको काम पनि २० प्रतिशत जति सम्पन्न भएको र तीन वटै ठाउँमा तीव्र गतिमा काम भइरहेको उनले जनाए ।

०६५ देखि सम्भाव्यता अध्ययन सुरु भएको यस जलविद्युत् आयोजनाको निर्माणका लागि ३ वटा बैकहरूसँग ऋण लगानी सम्झौता भएपछि अघिल्लो वर्ष निर्माण कार्य सुरु गरिएको थियो । ०७७ असोज ३

सम्म विद्युत् उत्पादन गर्ने लक्ष्य आयोजनाले लिएको छ । आयोजनाले निर्माण गर्न आवश्यक पर्ने २ सय रोपनी जग्गा गत वर्ष खरिद गरेको थियो ।

१३ अर्बको लागत अनुमान गरिएको उक्त आयोजनामा ५६ प्रतिशत बैँकहरूको लगानी र २५ प्रतिशत विभिन्न क्षेत्रका निजी व्यवसायीको लगानी रहेको छ । आयोजनाको १० प्रतिशत सेयर स्थानीयबासीलाई वितरण गर्ने बताइएको छ । हाल यहाँ सुरुङ खन्ने काम तीव्र रूपमा भइरहेको छ ।

तीन वटा आयोजनामध्ये कालंगा हाइड्रोमा ३.८ किमि, अपर कालंगामा ८.२ किमि र सानीगाडमा २ दशमलव १ किमि गरी करिब १५ किमि सुरुङ निर्माण गरिने आयोजनाका संस्थापक वीरेन्द्र मल्लले बताए ।

बझाङकै सुनीगाड खोलाबाट ०८० सम्म पूरा गर्ने गरी २५ मेगावाटको अर्काे योजना पनि निर्माणाधीन छ । तल्लो सुनीगाडबाट १७ मेगावाट र उपल्लो सुनीगाडबाट ८ मेगावाट विद्युत् उत्पादन गर्ने लक्ष्यसहित यस आयोजनाको काम गत वर्षदेखि सुरु भएको हो ।

निजी क्षेत्रको कम्पनी ओमेगा इनर्जी डेभलपरले निर्माण गर्न लागेको यस आयोजनाको स्थलसम्म पहुँच सडक निर्माण गर्ने काम आधाभन्दा बढी सम्पन्न भइसकेको छ । करिब ३ अर्बको लागतमा निर्माण हुने यस आयोजनाका लागि जग्गा अधिग्रहणलगायत काम सुरु भइसकेको ओमेगा इनर्जीका लोकजङ कुँवरले बताए ।

यस्तै सेती नदीमै बन्ने भनिएको १६५ मेगावाट क्षमताको सेती खोला जलविद्युत् आयोजनाको निर्माणको तयारीमा निजी क्षेत्रको कम्पनी चिलिमे हाइड्रो पावर रहेको छ । यो आयोजना पनि यसै वर्ष सुरु हुने ऊर्जा क्षेत्रका जानकारहरूको भनाइ छ ।

बझाङकै साइपाल गाउँपालिकामा निर्माण हुने अपर सेती १४० मेगावाटको आयोजनाको लाइसेन्सका लागि निजी क्षेत्रकै समृद्धि हाइड्रो पावर कम्पनीले प्रक्रिया अघि बढाएको छ । यी सबै आयोजनाको काम १० वर्षभित्र सम्पन्न भइसक्ने सम्बन्धित निर्माण कम्पनीहरूको दाबी छ । ‘अबको १० वर्षमा नेपालको ऊर्जा क्षेत्रमा बझाङले ठूलो योगदान गर्नेछ,’ कालंगा हाइड्रोका संस्थापक वीरेन्द्र मल्ल भन्छन्, ‘ठूला आयोजना निर्माण भएपछि यहाँ औद्योगिक क्षेत्रमा पनि नसोचेकै परिवर्तन हुनेछ ।’

नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले अहिले राष्ट्रिय प्रसारण लाइन बझाङ पुर्याउन ३३ केभीको प्रसारण लाइन निर्माण गरिरहेको छ । सब स्टेसन निर्माणको समेत ठेक्का भई काम सुरु भइसकेको यसको लाइन विस्तार गर्ने काम अन्तिम चरणमा पुगेको छ ।

जिल्लामा नयाँ बन्दै गरेका ठूला क्षमताका आयोजनाहरू छिट्टै सञ्चालनमा आउने भएकाले ३३ केभी प्रसारण लाइन अपुग हुने निर्माण कम्पनीहरूले बताएका छन् । सरकारले जिल्लामा उत्पादित विद्युत् राष्ट्रिय प्रसारण लाइनसम्म लैजान आवश्यक १३२ केभी क्षमताको प्रसारण लाइन समयमै निर्माण गर्न नसके जिल्लामा उत्पादित विद्युत् त्यसै खेर जाने सम्भावना रहेको उनीहरूको भनाइ छ ।

श्रोत: नागरीक, २०१५/०८/१६

करिडोरका चार कम्पनीले काम गरेनन्

मुक्तिप्रसाद न्यौपाने

उत्तर-दक्षिण छोटो मार्ग 'कालीगण्डकी करिडोर'को पाल्पा जिल्लाभित्र आठ वर्षसम्म ह्याक खुल्न सकेको छैन। करिडोर निर्माण २०६४ मा सुरु भए पनि २०६९ सालमा भएको ठेक्काका चार कम्पनीले काम नगर्दा जिल्लाको चार किलोमिटर ह्याक अहिलेसम्म खुल्न नसकेको हो। चीन र भारत जोड्ने मुलुककै छोटो सडक चार सय १७ किलोमिटर लामो छ। जिल्लामा बजेट आए पनि काम नगरी फ्रिज हुनु, निर्माण व्यवसायीले सम्झौता अनुसार काम गर्न नसक्नु, पर्याप्त बजेट अभाव, आयोजना कार्यालयमा जनशक्ति र सवारी साधनको कमीले अझै ह्याक खुल्न नसकेको हो। राष्ट्रिय गौरवका आयोजनामध्ये कालीगण्डकी करिडोर पाँच वर्षमा सक्ने लक्ष्य थियो।

उत्तर-दक्षिण (कालीगण्डकी) लोकमार्ग योजनाले नवलपरासीको गैँडाकोटदेखि बागलुङसम्मको दुई सय ४५ किलोमिटर लामो लोकमार्ग हेर्दै आएको छ। यस क्षेत्रमा ३२ वटा पुल निर्माणाधीन छन्। कालीगण्डकी कोरिडोर अन्तर्गत पाल्पाको रिडी-राम्दी खण्डमा ह्याक खोल्ने काम हुन सकेको छैन। जसका कारण सम्पूर्ण करिडोर सडकमा सवारी साधन गुड्न पाएका छैनन्। सवारी साधन चलाउनै नसकिने गरी खनेको ह्याकमा पहिरो खसेको छ। बाटो चौडा गर्ने काम भएको छैन। पहिरो हटाइएको छैन। तानसेन नगरपालिका-१३, रानीमहलदेखि अर्गली जोड्ने सडकको सय मिटर भीरमा ह्याक खोल्न बाँकी छ। करिडोरकै दैलातुङ-दरपुक खण्डमा पनि ह्याक खुल्न सकेको छैन। यस्तै, बगनासकाली गाउँपालिका-६, मन्द्रानमा पाँच सय मिटर ह्याक खोल्ने काम बाँकी छ।

रानीघाट-यम्घा खण्डमा हिमदुङ थोकर कन्सट्रक्सन, दैलातुङ-दरपुकमा सन्तोषी प्यासिफिक कन्सट्रक्सन नेपाल प्रगति जेभीले काम गरेको छैन। यस्तै, मिर्मी फलेबासमा अमरसूर्य पशुपति जेभी र गैँडाकोट पिपलडाँडा खण्डमा ओएसिस ई एन्ड बिल्डर्सले काम नगरेपछि कालीगण्डकी करिडोर सडक योजनाले ठेकेदारलाई कालोसूचीमा राख्ने प्रक्रिया अघि बढाएको बताएको छ। योजनाका इन्जिनियर कृष्णबहादुर खड्काले २०६९/०७० मा ठेक्का पाएर सम्पर्कमा नआएका चार कम्पनीलाई अन्तिम सूचना प्रकाशन गरी कालोसूचीमा राख्ने प्रक्रिया अघि बढाएको बताए। उनी भन्छन्, 'धेरैपटक लिखित र मौखिक सूचना प्रकाशन गरी ताकेता ग-यौं। सम्पर्कमा नआएपछि सार्वजनिक खरीद ऐन अनुसारको प्रक्रिया अघि बढाएका छौं।'

सांसद बहादुरसिंह लामाको कम्पनी हिमदुङ एन्ड थोकर कन्सट्रक्सन प्रालिले काम नगर्दा ह्याक खोल्ने काम अगाडि नबढेको हो। हिमदुङले ठेक्का पाएको ६ वर्ष भयो। अहिलेसम्म काम नगरी अलपत्र छाडेको छ। जसका कारण कालीगण्डकी करिडोर अन्तर्गतको लोकमार्ग आयोजनाको ह्याक खुल्न सकेको छैन। हिमदुङले २०६९-७० मा लिएको ठेक्काको काम अझै सकिएको छैन। आयोजना कार्यालयका अनुसार ५२ प्रतिशत काम गर्न बाँकी छ। अहिले काम अलपत्र छाडिएको छ। सडक चौडा गर्ने र ह्याक खोल्ने काम बाँकी नै छ। करिडोरको छेर्लुङ रानीमहलदेखि दैलातुङसम्म ह्याक खोल्ने काम हिमदुङ लिएको थियो। ८५ लाखको ठेक्काको काम २०७० को जेठमै सक्नुपर्ने थियो। तर अहिलेसम्म ह्याकसमेत नखोली अलपत्र छ।

पाल्पाका प्रमुख जिल्ला अधिकारी मनोहरप्रसाद खनालले आफूलाई ठेकेदारले काम नगरेको विषयमा जिल्लाका कुनै पनि कार्यालयबाट जानकारी नआएको बताए। जिल्लाका कार्यालय प्रमुख तथा सूचना अधिकारी र पत्रकारसँग छलफल गर्दै प्रजिअ खनालले काम नगर्ने ठेकेदारलाई कालोसूचीमा राख्ने प्रक्रिया तत्काल थाल्नुपर्ने बताए। उनले ठेकेदारलाई तत्काल काममा लगाउन र काम नगर्नेको विषयमा प्रशासनमा जानकारी दिन कर्मचारीलाई आग्रह गरे।

कालीगण्डकी करिडोर आयोजना कार्यालयले निर्माण व्यवसायीलाई काम गराउन सकेको छैन। आयोजना प्रमुख कृष्ण खड्का भन्छन्, 'सांसदलाई कालोसूचीमा राख्न नसकिएकै हो। अब चारवटा कम्पनीका लागि सूचना प्रकाशित गरेका छौं। सुरुकै ठेक्का भए पनि विभिन्न कारणले गर्दा काम गराउन सकिएन।' कालीगण्डकी लोकमार्ग आयोजनाका अनुसार ग्याभिएन वाल, १० मिटर चौडा लगायत स्तरोन्नतिको काम गर्नुपर्ने ठेक्का सम्झौतामा छ। 'अहिलेसम्म ठेक्का सम्झौता अनुसार ड्याकसमेत खुलेको छैन,' आयोजनाका निमित्त प्रमुख खड्काले भने, 'पुरानो ठेक्का हो तर अहिलेसम्म काम हुन सकेको छैन।'

बगनासकाली गाउँपालिका-६, यम्घाका वडा अध्यक्ष लक्ष्मीप्रसाद अधिकारीले भीर र ढुंगे चट्टान भएकाले ड्याक खुल्न नसकेका बताए। उनी भन्छन्, 'वर्षौंदेखि ट्याक खन्न सुरु गरे पनि जस्ताको तस्तै हुनु दुःखद पक्ष हो।' सन्तोषी प्यासिफिक नेपाल प्रगति जेभीले यहाँ ठेक्का लिएको हो। ६ करोड ५५ लाखको ठेक्काको ४० प्रतिशत काम अझै बाँकी रहेको करिडोर आयोजनाले जनाएको छ। दुई स्थानमा ड्याक नखुल्दा रिडीदेखि राम्दीसम्मको यात्रा गर्न नपाएको स्थानीय बासिन्दाको गुनासो छ।

श्रोत: नागरीक, २०७५/०८/१६

पच्छिस मेघावाटको जलविद्युत आयोजना बन्ने

विनोद परियार

अधिकांश रुपन्देहीका नागरिकको लगानीमा २५ मेघावाटको जलविद्युत आयोजना शुरु हुने भएको छ। इन्डै ५ अर्बको लागतमा एक हजारको सामूहिक लगानीमा कास्कीको माछापुच्छ्रे गाउँपालिका २ को भराभुरी भन्ने स्थानमा सेती खोला जलविद्युत आयोजना शुरु हुने भएको हो।

भिजन लुम्बिनी उर्जा कम्पनी लिमिटेडले आगामी तीन वर्षभित्र आयोजना सम्पन्न गर्ने गरी जलविद्युत आयोजना निर्माण प्रक्रिया शुरु गरेको हो। मंसिर ६ गते नेपाल विद्युत प्राधिकरण र भिजन लुम्बिनी उर्जा कम्पनीबीच विद्युत खरिद सम्झौता (पिपिए) भएको छ। सम्झौता अनुसार आयोजनाबाट उत्पादित विद्युत् वर्षायामको ६ महिना प्रतियुनिट चार रुपैयाँ ८० पैसा र हिउँदको ६ महिना प्रतियुनिट ८ रुपैयाँ ४० पैसामा प्राधिकरणले खरिद गर्नेछ। प्राधिकरणका योजना अनुगमन तथा सूचना प्रविधि निर्देशनालयका उपकार्यकारी निर्देशक जगदिश्वरमान सिंह र कम्पनीका अध्यक्ष जगत पोखरेलले पिपिएमा हस्ताक्षर सहित सम्झौता गरेका हुन्। यो सम्झौतापछि आयोजनाको भौतिक पूर्वाधार निर्माण प्रक्रियामा गएको मातृ संस्था भिजन लुम्बिनीका अध्यक्ष जगतबहादुर पोखरेलले बताए। उनले नेपालमै नमूनाका रुपमा सेतीनदी जलविद्युत आयोजनालाई अगाडि बढाइएको बताए।

प्राविधिक रुपमा अध्ययन पूरा भएको र सरकारसँग पिपिए भइसकेकाले अबको ६ महिनाभित्रमा आयोजनाको भौतिक पूर्वाधारको काम शुरु हुने उनको भनाई छ। आयोजनालाई आगामी तीन वर्षभित्र निर्माण सम्पन्न गर्ने लक्ष्य राखिएको छ। बुटवल र कास्कीका लगानीकर्ताहरू समावेश गराइएको छ। पब्लिकहरूको सानो सानो लगानीबाट नेपालमै नमूना जलविद्युत आयोजना शुरु गर्ने कोसिसमा लागेको अध्यक्ष पोखरेलले बताए। ‘जलश्रोतको अपार भण्डार, प्राकृतिक सम्पदाको मुहान सहित पर्यटकिय सौन्दर्यताले भरपुर नेपाल गरिब छैन, हामी धनी बनाएर सबैलाई आर्थिक समृद्धिसँग जोड्न चाहन्छौं’ उनले भने।

कम्पनीले आइतबार बुटवलमा पत्रकार सम्मेलन गरी नेपालमा जलविद्युत मार्फतनै देश समृद्ध बनाउन सकिने बताएको छ। अनावश्यक हुने खर्चको कटौती र नियन्त्रण गर्दै कमिशनलाई निरुत्साहित गर्ने कम्पनीको प्रतिबद्धता छ। नेपालको पानी : जनताको लगानी भन्ने राष्ट्रिय नारालाई साकार पार्ने उदेश्यले सामूहिक लगानीमा जलविद्युत आयोजनालाई अगाडि बढाइएको आयोजनाका इन्जिनियर लेखनाथ पाण्डेले बताए। उनले प्राविधिक हिसाबले कम भन्दा कम लागत लाग्ने गरि आयोजना सम्पन्न गर्ने बताए।

नेपालीले भोगिरहेको विद्यमान उर्जा संकटलाई यो आयोजनाले केही हदसम्म हल गर्ने कम्पनीका प्राविधिक इन्चार्ज रतनलाल अग्रवालले बताए। उनले प्राविधिक रुपमा सेती जलविद्युत आयोजना सुचारु गर्न तम्तयार भएको बताए। आयोजनाको ३० प्रतिशत स्वपूजी रहने र ७० प्रतिशत बैंक तथा वित्तीय संस्थाका तर्फबाट ऋण लिइनेछ। नेपालमा जलविद्युत आयोजनामा निजी क्षेत्रले चासो दिँदै आएका छन्।

पछिल्लो समय साना आयोजनाहरू निर्माणधीन चरणमा छन्। उर्जा संकट बढ्दै गएकोले त्यसलाई आपूर्ति गर्न यस्ता आयोजना सहयोगी हुने सरकारको समेत विश्वास छ। यो आयोजना सञ्चालनका लागि गत साउन १७ गते पोखराको माछापुच्छ्रे गाउँपालिकासँग १४ बुँदे सहमति गरिसकेको छ। समझदारी पत्रमा स्थानीयले शेयर खरिद गर्न चाहेमा १ घर १ शेयर, स्थानीयको सीप क्षमताको आधारमा रोजगारी, उचित मुआब्जा, माछापुच्छ्रे माध्यमिक

विद्यालयको आर्थिक अवस्थामा सुधार ल्याउन भिजन लुम्बिनीले दश लाख आर्थिक सहयोग दिने सहमति गरेको छ।

बुटवलमा २०७५ सालमा स्थापना भएको भिजन लुम्बिनीले शिक्षा, स्वास्थ्य, ब्यापार, पर्यटन, अर्थ, कृषि, संचार, तथा उर्जामा फरक-फरक रुपमा काम गर्ने लक्ष्य राखेको छ। सामूहिक लगानीबाट आर्थिक रुपमा सक्षम र सबल हुने सौँचका साथ भिजन लुम्बिनीले एक हजार शेयर सदस्य बनाएको छ। ५ लाख र २ लाखका शेयर सदस्य छन्।

श्रोत: अभियान, २०७५/०८/१६

नेपाल र बङ्गलादेश बीचको ऊर्जा संयन्त्रको पहिलो बैठक काठमाडौंमा

नेपाल र बङ्गलादेश बीचको ऊर्जा संयन्त्रको पहिलो बैठक काठमाडौंमा बस्ने भएको छ । सोमवारदेखि शुरु हुने दुई दिने बैठकका लागि बङ्गलादेशको पावर मन्त्रालयका पावर डिभिजन हेर्ने सचिव अहमद वाइकाउस १३ सदस्यीय प्रतिनिधी मण्डलको नेतृत्व गर्दै आइतवार काठमाडौं आइपुगेका छन् । नेपालको तर्फबाट भने ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाई मन्त्रालयका सचिव अनुप कुमार उपाध्यायले बैठकमा नेतृत्व गर्ने ऊर्जामन्त्री वर्षमान पुनका प्रेस संयोजक रोशन खड्काले जानकारी दिए ।

बैठकमा क्रस बोर्डर इण्टर कनेक्शनसम्बन्धी छलफल हुनुका साथै विद्युत व्यापारबारे समेत दुबैपक्ष बीच वार्ता हुनेछ । त्यसैगरी नविकरणीय ऊर्जा क्षेत्रको सहयोग, नेपालको जलविद्युतमा बङ्गलादेशले लगानी गर्ने, र जीएमआरबाट ५ सय मेगावाट विजुली बङ्गलादेशले खरीद गर्नेबारे बैठकमा छलफल हुने बताइएको छ ।

बङ्गलादेशसँग ऊर्जा सहयोगसम्बन्धी सम्झौतामा हस्ताक्षर भएपछि संयन्त्रको पहिलो बैठक काठमाडौंमा बस्न लागेको हो । साथै सोमवार सह-सचिवस्तरीय संयुक्त कार्य समूहको बैठक समेत तय भएको छ । उक्त बैठकमा नेपालको तर्फबाट सह-सचिव दिनेश घिमिरेले बैठकको नेतृत्व गर्नेछन् भने बङ्गलादेशको तर्फबाट भने पावर डिभिजन हेर्ने सह-सचिव शेख फैजुल अमिनले गर्नेछन् ।

ऊर्जामन्त्री वर्षमान पुनको गत सेप्टेम्बरमा भएको बङ्गलादेश भ्रमणमा दुबै देशबीच ऊर्जा क्षेत्रमा गर्न सकिने सहकार्यका बिषयमा छलफल भएको थियो । मन्त्री पुनकै सक्रियतामा नेपाल-बङ्गलादेशबीच ऊर्जा सम्बन्धी समझदारीमा हस्ताक्षर भएको थियो । काठमाडौंमा भएको उक्त समझदारीमा बङ्गलादेशका तर्फबाट ऊर्जा राज्यमन्त्री नसरुल हमिदले हस्ताक्षर गरेका थिए । ऊर्जामन्त्री पुनले नेपालको जलविद्युत बङ्गलादेशलाई बेच्ने वातावरण बनाउने दाबी गर्दै आएका छन् । यसअघि चीनसँग पनि इनर्जी कोअपरेसनमा हस्ताक्षर भइसकेको छ ।

श्रोत: अभियान, २०७५/०८/१६

बूढीगण्डकी बहुउद्देशीय आयोजना : मुआब्जामा कर नलगाउन प्रभावितको आग्रह

दुर्गा लामिछाने

आयोजना प्रभावितलाई दिइने मुआब्जामा कर नलगाउन बूढीगण्डकी जलविद्युत् आयोजना (१२०० मेवा) प्रभावितले आग्रह गरेका छन् । आयोजनाका सरोकारवाला पक्षहरूबीच भएको छलफलका क्रममा उनीहरूले यस्तो आग्रह गरेका हुन् । खरीद गरेको ५ वर्षभन्दा कम अवधिमा जग्गा बेच्दा भएको नाफाको ५ प्रतिशत र ५ वर्ष कटेको भए २ दशमलव ५ प्रतिशत पूँजीगत लाभ कर लाग्ने व्यवस्था रहेको छ । कारोबार रकम रु. १० लाखभन्दा माथि भएको खण्डमा आयकरसम्बन्धी यो व्यवस्था आकर्षित हुन्छ ।

तर, बूढीगण्डकी प्रभावितहरूले भने ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रीसमक्ष आफूहरूले पाउने मुआब्जामा कर नलाग्ने व्यवस्था गरिदिन आग्रह गरेका हुन् । कार्यक्रममा पूर्वप्रधानमन्त्री बाबुराम भट्टराईले पनि कर नलिने गरी बाँकी रहेको मुआब्जा एकमुष्ट रूपमा वितरण गर्नुपर्ने धारणा व्यक्त गरे । जवाफमा मन्त्री पुनले यसबारे आवश्यक निर्णय गरेर अघि बढ्ने बताए । उनले प्रभावित क्षेत्रका बासिन्दाका लागि यसै वर्षभित्र मुआब्जा वितरण गरिसक्ने सरकारको लक्ष्य रहेको पनि उल्लेख गरे ।

विस्थापित हुनेमध्ये केहीले मुआब्जा लिइसकेका छन् भने केहीलाई वितरण गर्ने काम भइरहेको छ । परियोजनाका अनुसार गोरखा र धादिङमा गरी हालसम्म कुल १८ अर्ब २१ करोड २२ लाख रुपैयाँ वितरण भइसकेको छ ।

कार्यक्रममा ऊर्जा मन्त्रालय, राजनीतिक दलका स्थानीय एवम् केन्द्रीय प्रतिनिधि, विषय विज्ञ तथा प्रभावित क्षेत्रका बासिन्दा सहभागी थिए ।

बूढीगण्डकी आयोजनाका विशेषता

हालसम्म अघि बढाइएकामध्ये नेपालकै सबैभन्दा ठूलो आयोजना

राजधानीबाट सबैभन्दा कम दूरीमा पर्ने

करीब ३० देखि ३५ किलोमिटर लामो ताल बन्ने

ताल पर्यटकीय तथा यातायातका दृष्टिकोणबाट समेत उपयोग हुने

तालका कारण सो क्षेत्रका ३ हजार ५ सय ६० घरधूरी भौतिकरूपमा तथा ४ हजार ५ सय ५६ घरधूरी

आर्थिकरूपमा विस्थापित हुने

श्रोत: कारोबार, २०७५/०८/१७

बंगलादेशसँगको ऊर्जा बैठकमा पाँच एजेण्डा

भीम गौतम

नेपाल र बंगलादेशबीच ऊर्जाका क्षेत्रमा सहकार्यका लागि गठित संयन्त्रको काठमाण्डौमा हुन लागेको पहिलो बैठकमा पाँच एजेण्डाबारे छलफल हुने भएको छ । सोमबार (आज) हुने संयन्त्रअन्तर्गत सहसचिवस्तरको प्राविधिक कार्यगत समूह र मंगलबार हुने सचिवस्तरीय संयुक्त कार्यकारिणी (स्टेलिड) सहसचिवस्तरीय बैठकमा पाँच एजेण्डाबारे छलफल हुन लागेको हो । ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयका प्रवक्ता दिनेश घिमिरेका अनुसार दुई देशबीचको अन्तरदेशीय प्रसारण लाइन, विद्युत् व्यापार, ऊर्जामा बंगलादेशको लगानी, माथिल्लो कर्णालीको विद्युत् खरिद र नवीकरणीय ऊर्जामा सहकार्यबारे छलफल हुन लागेको छ ।

विद्युत् व्यापारका लागि झापा र भारतको भूभाग हुँदै अन्तरदेशीय प्रसारण लाइन र दुई देशबीचमा हुने ऊर्जा व्यापारबारे समेत छलफल हुन लागेको छ । त्यसैगरी यसअघि ऊर्जामन्त्री वर्षमान पुनको बंगलादेश भ्रमण र ऊर्जाबारे समझदारीमा समेत नेपालले ११ सय १० मेगावाटको सुनकोशी दोस्रो र ५ सय ३६ मेगावाटको सुनकोशी तेस्रोमा लगानीको लागि प्रस्तावित गरिसकेको छ । बैठकमा यी लगायतका बंगलादेशले नेपालको जलविद्युत् आयोजनामा गर्न सक्ने लगानीबारे समेत छलफल गर्ने कार्यक्रम छ । भारतीय कम्पनी जीएमआरले नेपालमा निर्माण गर्न लागेको ९ सय मेगावाटको माथिल्लो कर्णाली जलविद्युत् आयोजनाबाट उत्पादित बिजुली बंगलादेशलाई बेच्नेबारे बंगलादेश र जीएमआरबीचको समझदारी अन्तिम चरणमा पुगेको छ । बैठकमा यसबारे समेत छलफल हुने मन्त्रालयले जनाएको छ । त्यसैगरी बैठकमा सौर्य ऊर्जा (सोलार) लगायतका नवीकरणीय ऊर्जा क्षेत्रमा दुई देशबीच गर्न सकिने सहकार्यबारे समेत छलफल गरिने मन्त्रालयले जनाएको छ ।

सचिवस्तरीय समितिको नेतृत्व नेपालबाट ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयका सचिव अनुपकुमार उपाध्याय र बंगलादेशतर्फका सचिव अहमद काइकाउसले गर्दैछन् ।

श्रोत: कारोबार, २०७५/०८/१७

प्राधिकरणले पाँच वर्षमा सवा ६ खर्ब लगानी गर्ने

भीम गौतम

वैदेशिक मात्र ३.६ खर्ब

पाँच वर्षभित्र प्रतिफल १६ प्रतिशत

निजी क्षेत्रबाट तीन हजार मेगावाट

नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले आगामी पाँच वर्षभित्र ६ खर्ब ३७ अर्ब रुपैयाँ बराबर लगानी गर्नेगरी 'कर्पोरेट योजना' तयार पारेको छ । जलविद्युत् उत्पादन, वितरण र प्रसारणका लागि पाँच वर्षभित्र यति धेरै रकम लगानी गर्ने गरी कर्पोरेट योजना तयार पारेको हो । कुल रकममध्ये २ खर्ब सरकार र प्राधिकरण तथा बाँकी दातृ निकाय र अन्य स्वदेशी वित्तिय संस्थामार्फत लगानी गर्ने योजनामा उल्लेख छ । ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री वर्षमान पुनः र राष्ट्रिय योजना आयोगका सदस्य डा. केपी ओलीसहितको उपस्थितमा शनिबार विद्युत् प्राधिकरणले यस्तो योजना अघि सारेको हो । विद्युत् प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङले विद्युत् प्राधिकरणको वर्तमान अवस्था र भावी योजना प्रस्तुत गर्नेक्रममा कर्पोरेट योजना पनि प्रस्तुत गरेका थिए । योजनाअनुसार ६ खर्ब ३७ अर्बमध्ये सरकारले १ खर्ब ५८ अर्ब, प्राधिकरणले ४२ अर्ब, वैदेशिक सहायताको सहूलियत ऋणबाट ३ खर्ब ६० अर्ब तथा ७७ अर्ब स्वदेशी वित्तीय संस्था अर्थात आन्तरिक स्रोतबाट लगानी गरिनेछ । पाँच वर्षभित्र विद्युत् प्राधिकरणको कुल सम्पत्तिमध्ये ६ प्रतिशत प्रतिफल र कुल स्वपुजी (इक्विटी) को १६ प्रतिशत प्रतिफल पुग्ने योजनामा उल्लेख छ । कार्यकारी निर्देशक घिसिङले आगामी दिनमा वितरणका लागि सात प्रदेश- सात वितरण कम्पनीका साथै केन्द्रमा प्राधिकरण होल्डिङ कम्पनीको रुपमा रहने र प्राधिकरणले सहायक कम्पनीमार्फत जलविद्युत्मा ठूलो लगानी गर्ने उल्लेख गरेका थिए । पाँच वर्षभित्र जलविद्युत्मार्फत ५ हजार मेगावाट र नवीकरणीय ऊर्जामार्फत ३ सय मेगावाट उत्पादन र खपतका साथै यसका लागि आवश्यक प्रसारण लाइन र वितरण लाइन निर्माण गरिसक्ने कार्यकारी निर्देशक घिसिङले प्रस्तुत गरेको योजनामा उल्लेख छ । पाँच वर्षभित्र निजी क्षेत्रबाट ३ हजार मेगावाट तथा सरकारी निकायबाट थप एक हजार मेगावाट विद्युत् उत्पादन गरिसक्ने लक्ष्य प्राधिकरणको छ । प्राधिकरणले हाल मादी १ र २ गरी ६० मेगावाट, त्रिशुली ३ ए ६० मेगावाट र १४ मेगावाटको कुलेखानी तेस्रो आयोजना निर्माणाधीन छ भने सहायक कम्पनीमार्फत ४ सय ५६ मेगावाटको माथिल्लो तामाकोसीका साथै रसुवागढी, साञ्जेन र मध्यभोटेकोशी जलविद्युत्मार्फत २ सय ७० मेगावाट बराबरका आयोजना निर्माणाधीन छन् । हाल एक हजार मेगावाट बराबर विद्युत् उत्पादन छ । सन् २०१९-०२० सम्म विद्युत् आयात गर्ने, त्यसपछिको चार वर्ष इन्जर्जी बैकिङमार्फत आयात निर्यातको दरमा सन्तुलन रहने तथा सन् २०२४ पछि नेपालले विद्युत् निर्यात गर्ने योजनामा उल्लेख छ । हाल विद्युत् पहुँच ६५ प्रतिशत जनतामा मात्र पुगेको उल्लेख गर्दै आगामी पाँच वर्षभित्र शतप्रतिशतमा बिजुली पुऱ्याउने, ५ हजार मेगावाटको विद्युत्का लागि प्रसारण र वितरण लाइनको नेटवर्क बनाईसक्ने पनि योजनामा उल्लेख छ । औद्योगिक क्षेत्रका लागि विद्युत्

वितरण र प्रशारणको पूर्वाधार विकास गर्ने पनि योजनामा उल्लेख छ । मन्त्रालय र प्राधिकरणका उच्चस्तरका कर्मचारी सहभागी भएर शनिबार दिनभर भएको कार्यक्रममा मन्त्री पुनले ऊर्जा क्षेत्रमा प्रधानमन्त्रीले लक्ष्य दिएकोले प्राप्तिका लागि सक्रिय हुनुपर्ने बताए । उनले प्राधिकरणको कर्पोरेट योजनाले धेरै क्षेत्र समेटेको भएपनि यसको कार्यान्वयन महत्वपूर्ण हुने बताए । योजना आयोगका सदस्य ओलीले जलविद्युत् क्षेत्रमा देखिएका अप्ठ्याराहरू हटाएर लगानीयुक्त वातावरण निर्माणका लागि अग्रसर हुनुपर्ने बताए ।

श्रोत: काव्तिपुर, २०७५/०८/१७

नेपाल-बंगलादेश ऊर्जा संयन्त्रको बैठक : बंगलादेशमा बजारको खोजी

विजय तिमल्सिना

बंगलादेशमा नेपाली ऊर्जाको सम्भाव्यता र विद्युत् आयोजनाका लागि त्यहाँको लगानी भित्र्याउने योजनासहित आजदेखि नेपाल-बंगलादेशका ऊर्जा अधिकारीले छलफल सुरु गर्ने भएका छन्। नेपाल-बंगलादेशबीचको ऊर्जा सहकार्यसम्बन्धी संयन्त्रको बैठक सोमबारदेखि काठमाडौंमा सुरु हुँदै छ। दुई दिन चलने बैठकमा छलफलका लागि ५ वटा एजेन्डा तय गरिएको ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयका प्रवक्ता दिनेश घिमिरेले जानकारी दिए। अन्तरदेशीय प्रसारण लाइन, ऊर्जा व्यापारको मोडालिटी, नेपालको जलविद्युत् क्षेत्रमा लगानी गर्न बंगलादेशको तयारी, भारतीय कम्पनी जीएमआरले निर्माण गर्ने भनेको माथिल्लो कर्णाली जलविद्युत् आयोजनाको विद्युत् खरिदका लागि बंगलादेशी तयारी र नवीकरणीय ऊर्जामा दुवै देश हुन सक्ने सहकार्यको विषयमा छलफल हुने प्रवक्ता घिमिरेले जानकारी दिए।

चर्को ऊर्जा संकट व्यहोरिरहेको बंगलादेशले नेपालबाट विद्युत् खरिदका लागि चासो राख्दै आएको छ। बंगलादेशले नेपालले उत्पादन गरेको जलविद्युत् वा आफ्नै लगानीमा आयोजना निर्माण गरी विद्युत् आयात गर्नसमेत चासो दिँदै आएको छ।

‘बंगलादेशले विद्युत् खरिद गर्ने भए कसरी निर्यात गर्ने, कुन मोडालिटीमा किनबेच गर्ने विषयमा छलफल हुन्छ,’ मन्त्रालयका प्रवक्ता घिमिरेले भने, ‘बंगलादेशले नेपालबाट विद्युत् खरिदका लागि अहिलेसम्म गरेको तयारीबारे समेत छलफल गर्ने एजेन्डा छ।’

विद्युत् माग धान्न भारतबाट आयात गरिरहेको नेपालले आगामी केही वर्षमै निर्माणाधीन आयोजनाबाट उत्पादित विद्युत् बढी हुने आकलन गरेको छ। आन्तरिक खपतबाट बढी भएको विद्युत् क्षेत्रीय बजारमा बिक्री गर्ने नेपालको वर्षौंदेखिको सपना हो।

साउन २५ गते नेपाल र बंगलादेशबीच ऊर्जा सहकार्यसम्बन्धी समझदारीपत्रमा हस्ताक्षर भएको थियो। समझदारीमा नेपाल र बंगलादेशबीच ऊर्जासम्बन्धी सहकार्य र छलफलका लागि संयन्त्र गठन गर्ने प्रावधान छ।

सोही समझदारीअनुसार बनेको दुवै देशको सचिव र सहसचिवस्तरीय ऊर्जा संयन्त्रको पहिलो बैठक काठमाडौंमा बस्न लागेको हो। नेपालले उक्त बैठक काठमाडौंमा बस्नका लागि बंगलादेशसमक्ष प्रस्ताव राखेको हो। बैठकमा सहभागी हुन १३ सदस्यीय टोलीको नेतृत्व गर्दै बंगलादेशका ऊर्जा मन्त्रालयका ऊर्जा विभाग सचिव अहमद वाइकाउस काठमाडौं आइपुगेका छन्।

ऊर्जा मन्त्रालयले बंगलादेशसँग भएको समझदारीअनुसार सचिव र सहसचिवस्तरीय संयन्त्र गठन गरिसकेको छ ।

सोमबार सहसचिवस्तरीय संयुक्त कार्यदलको बैठक बस्नेछ । सहसचिवस्तरीय कार्यदलको नेतृत्व घिमिरेले गर्नेछन् । बंगलादेशबाट ऊर्जा विभागका सहसचिव सेख फैजुल अमिनको टोली सहभागी हुने ऊर्जा मन्त्रालयले जनाएको छ ।

सहसचिवस्तरीय कार्यदलले सोमबार प्रस्तावित विषयमाथि छलफल गर्ने कार्यक्रम तय भएको घिमिरेले जानकारी दिए । ‘सहसचिवस्तरीय कार्यदलले गरेको छलफललाई थप निर्णयका लागि सचिवस्तरीय कार्यदलसमक्ष राखिन्छ,’ उनले भने, ‘मंगलबार सचिवस्तरीय कार्यदलको बैठक बस्नेछ ।’

बंगलादेशले नेपालबाट सन् २०४० सम्ममा १० हजार मेगावाट विद्युत् आयात गर्ने योजना बनाएको छ । नेपालबाहेक अन्य देशबाट पनि विद्युत् आयात गर्ने बंगलादेशको योजना छ । बंगलादेशले भारतबाट पनि विद्युत् खरिद गरिरहेको छ भने बंगलादेशमा आफ्नै लगानीमा जलविद्युत् आयोजनाहरू निर्माण गरिरहेको छ ।

९ सय मेगावाटको माथिल्लो कर्णालीबाट उत्पादित विद्युत् खरिदका लागि पनि बंगलादेशले भारतीय विद्युत् व्यापार निगमसँग सैद्धान्तिक सहमति गरिसकेको छ । माथिल्लो कर्णाली निर्माण गर्ने भनेको भारतीय कम्पनी जीएमआरले अहिलेसम्म लगानी जुटाउन सकेको छैन ।

लगानी जुटाउन लगानी बोर्ड कार्यालयले जीएमआरलाई दिएको म्याद असोज पहिलो साता सकिएको छ । भारतीय कम्पनीलाई आयोजनाका लागि लगानी जुटाउन म्याद थप गर्ने कि नगर्ने भन्ने विषयमा बोर्ड कार्यालय नै अनिर्णीत छ ।

दुवै देशले विद्युत् व्यापार र ऊर्जा सहकार्यका लागि छलफल अघि बढाए पनि भारतीय भूमिकाबिना नेपाल-बंगलादेशको ऊर्जा व्यापारको उद्देश्य पूरा हुन नसक्ने विज्ञहरू बताउँछन् । नेपालबाट विद्युत् आयात गर्न बंगलादेशलाई भारतीय भूमि प्रयोग अनिवार्य छ । बंगलादेशले भारत र नेपाल सम्मिलित अन्तर्राष्ट्रिय फोरमहरूमा पनि ऊर्जामा त्रिदेशीय सहकार्यका लागि माग गर्दै आएको छ ।

सन् २०१६ को अक्टोबरमा ढाकामा भएको दक्षिण एसियाली आर्थिक सम्मेलनको क्रममा नेपाल र बंगलादेशबीच ऊर्जासम्बन्धी समझदारीपत्रमा हस्ताक्षर भएको थियो । उक्त समझदारीमा बंगलादेशले नेपालमा करिब १ हजार ६ सय मेगावाट क्षमता बराबरका दुई आयोजना निर्माण गर्ने उल्लेख गरिएको थियो ।

बंगलादेशले १ हजार १ सय १० मेगावाटको सुनकोसी दोस्रो र ५ सय ३६ मेगावाटको सुनकोसी तेस्रो आयोजना निर्माण गर्न प्रस्ताव गरेको थियो । यी आयोजनामा आफैं लगानी गरी विद्युत् खरिद गर्ने बंगलादेशको प्रस्ताव छ । अहिले पनि बंगलादेशी अधिकारीहरू दुवै आयोजनामा लगानीको लागि इच्छुक देखिएको ऊर्जा मन्त्रालयले जनाएको छ ।

नेपालको बंगलादेशसँग बाहेक भारत र चीनसँग पनि ऊर्जासम्बन्धी सहकार्यको लागि सचिव र सहसचिवस्तरीय संयन्त्र छ ।

बैठकका एजेन्डा

अन्तरदेशी प्रसारण लाइन

विद्युत् व्यापारको मोडालिटी

जलविद्युत्मा बंगलादेशी लगानी

माथिल्लो कर्णालीको विद्युत् खरिद

नवीकरणीय ऊर्जामा सहकार्य

श्रोत: अभियान, २०७५/०८/१८

कोशी कोरिडोरको निर्माण १५ महीनाभित्र

कोशी कोरिडोर प्रसारण लाइन (२२० केभी) अबको १५ महीनामा सम्पन्न हुनेगरी काम अघि बढेको छ । उक्त कोरिडोरमा निर्माणाधीन जलविद्युत् आयोजनाहरूको विद्युत् खेर जान नदिने गरी प्रसारण आयोजनामा धमाधम काम भइरहेको नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले जानकारी दिएको हो । उक्त प्रसारण लाइनमा जोडिने गरी निर्माणाधीन कुल २ सय ५० मेगावाट (मेवा) क्षमताका आयोजनाहरू डेढ वर्षभित्र सम्पन्न हुँदैछन् । त्यसैले उक्त आयोजनाहरूले विद्युत् उत्पादन थाल्ने समयसम्म सम्पन्न गर्नेगरी प्रसारण आयोजना ठेक्का भई निर्माण अघि बढेको प्राधिकरणको भनाइ छ ।

पहिलो बोलपत्र आह्वानबाट छनोट भएको कम्पनी रद्द गरी नयाँ कम्पनी छनोट गर्नुपर्दा आयोजनाअन्तर्गतका सबस्टेशन निर्माण गर्ने काममा ढिलाइ भइरहेको थियो । ‘दोस्रो बोलपत्रबाट छनोट भएको कम्पनीले ६ सेप्टेम्बर २०१८ बाटै काम थालिसकेको छ,’ कोशी कोरिडोर प्रसारण आयोजनाका परियोजना व्यवस्थापक राजन ढकालले भने, ‘सम्झौताअनुसार कम्पनीले १८ महीनाभित्र काम सम्पन्न गर्नुपर्ने छ ।’ यस प्रसारण परियोजनाका लागि सङ्खुवासभा जिल्लाको तुम्लिङटार, बानेश्वर, वसन्तपुर र सुनसरी जिल्लाको इनरुवामा गरी ४ सबस्टेशन निर्माण हुनेछन् ।

सबस्टेशन निर्माणको ठेक्का भारतीय कम्पनी एम/एस लार्सेन एण्ड टर्बो लिमिटेड (एल एण्ड टी) ले प्राप्त गरेको छ । उक्त परियोजनामा भारतीय निर्यात आयात बैङ्क (एक्जिम बैङ्क अफ इण्डिया)को कर्जा रहेको छ ।

पहिलो बोलपत्र आह्वानबाट छानिएको केडीबीआईएल-एसीई जेभीको बोलपत्रमा कर्जा प्रदायकले कमी कमजोरी औँल्याएको थियो । त्यसअनुसार केडीबीआईएल-एसीई जेभीसँगको ठेक्का सम्झौता तोडी नयाँ बोलपत्र आह्वान गरेको प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङले जानकारी दिए ।

कुलमान घिसिङ

कार्यकारी निर्देशक, नेपाल विद्युत् प्राधिकरण

कोशी कोरिडोरको सबस्टेशन निर्माणमा पहिले छनोट भएको केडीबीआईएल-एसीई जेभीले कबोल गरेको रकम स्वीकृत लागत अनुमानभन्दा निकै कम थियो । यही कारण देखाई ऋणदाता एक्जिम बैङ्क अफ इण्डियाले उक्त जेभीको क्षमतामा आशङ्का गरी दोस्रो कम मूल्य कबोल गर्नेलाई ठेक्का दिन भन्यो । हामीले नेपालको खरीद ऐनअनुसार त्यसो गर्न नमिल्ने भनेपछि उसले पुनः बोलपत्र आह्वान गरी उपयुक्त ठेकेदार छनोट गर्न भन्यो । पहिले छनोट भएको कम्पनीसँग बैङ्कको स्वीकृति नभएसम्म ठेकेदारको कार्यसम्पादन जमानत फिर्ता गरी ठेक्का तोड्न सकिने प्रावधान रहेको थियो । सोहीअनुसार गरी नयाँ बोलपत्रको प्रक्रियामा गएको हो । सञ्चारमाध्यममा पहिलो ठेकेदारको जमानत नखोसी आर्थिक हिनामिना गरेको भन्ने आरोप आएको छ । उसले काम नगरी ठेक्का तोडेको भए मात्रै जमानत खोस्ने कुरा

आउँथ्यो । दोस्रो कम कबोल गर्नेलाई ठेक्का दिँदा खरीद ऐन विपरित हुने र पुनः बोलपत्र आहवान गरी नयाँ ठेकेदार छनोट नगरे आउने रकम पनि गुम्ने अवस्था आएपछि यो निष्कर्षमा पुगिएको हो ।

श्रोत: अभियान, २०७५/०८/१८

माथिल्लो तामकोशीको काम अघि नबढाए ठेक्का सम्झौता तोड्ने ऊर्जामन्त्रीको चेतावनी

ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिञ्चाईमन्त्री वर्षमान पुनले ४ सय ५६ मेगावाट क्षमताको माथिल्लो तामाकोशी जलविद्युत आयोजनालाई दुरत गतिमा अघि बढाउन पहल थालेका छन् । सोमवार मन्त्री पुनले नेपाल विद्युत प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङ, परियोजना प्रमुख विज्ञान श्रेष्ठ र परामर्शदाता कम्पनीका प्रतिनिधि टेक्सम्याको रेलवे इन्जिनियरीडलाई राखेर आयोजनामा देखिएको समस्यालाई हल गर्ने विषयमा मन्त्रालयमा छलफल गरेका हुन् ।

आयोजनामा देखिएको समस्यालाई हल गर्न उनले यसअघि अनौपचारिक रूपमा छलफल गरेका थिए । सोमवार भएको छलफलमा मन्त्री पुनले कामको गति बढाउन निर्देशन दिनुका साथै निर्माण कम्पनीलाई सात दिन भित्र काम अघि बढाउने स्पष्ट खाकासहित प्रस्तुत हुन निर्देशन दिएका छन् ।

‘अब समयमा सम्झौता हुंदैन, गुणस्तरमा पनि हामी सम्झौता गर्दैनौं, आयोजनाको काम कहाँ, कसरी र कहिले ? सक्ने हो त्यसको स्पष्ट खाकासहित सात दिनभित्र जवाफसहित प्रस्तुत हुनुहोस्,’ मन्त्री पुनले छलफलमा भने । समयमा काम अघि नबढाइएको खण्डमा र खाका प्रस्तुत नगरे ठेक्का तोडेर भए पनि प्रक्रिया अघि बढाउने उनले चेतावनी दिएका छन् ।

ऊर्जामन्त्री पुन यसअघि आयोजनाको प्रगतीको बारेमा जानकारी लिन प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीसहित दोलखा पुगेका थिए । उनले आयोजनामा देखिएको समस्या हल गर्न सम्बन्धीत पक्षलाई पटक-पटक निर्देशन दिंदै आएका छन् ।

टेक्सम्याको कम्पनीले काम छिटोभन्दा छिटो अघि बढाउने र समयसिमाभित्रै खाका बुझाउने प्रतिबद्धता ब्यक्त गरेको मन्त्रालयले बताएको छ ।

श्रोत: अभियान, २०७५/०८/१८

ऊर्जा सम्झौता कार्यान्वयन गर्न नेपाल र बङ्गलादेशबीच ६/६ जना सम्मिलित उत्पादन र प्रसारण टोलीको गठन, कार्यदलको निर्णयहरु अनुमोदन

नेपाल र बङ्गलादेशबीच ऊर्जा क्षेत्रमा भएका सहमतिहरुलाई दुई देशको सचिवस्तरीय बैठकले अनुमोदन गरेको छ । दुई देशबीच विद्युत व्यापारका सम्बन्धमा गत साउन २५ मा भएका सम्झौता कार्यान्वयनमा लैजाने गरी काठमाडौंमा सोमवार र मङ्गलवार बसेको संयुक्त कार्यदलको बैठकका निर्णयलाई अनुमोदन गरिएको हो ।

बैठकले दुई देशबीचको विद्युत व्यापार, लगानीयोग्य जलविद्युत आयोजनाहरुको पहिचान आदिका लागि तीन/तीन जना सम्मिलित संयुक्त प्राविधिक टोली (उत्पादन) गठन गर्ने निर्णय पनि गरेको छ । समितिमा रहने सदस्यहरुको नाम एक महीनाभित्र एक अर्कालाई उपलब्ध गराउने मन्त्रालयका प्रवक्ता दिनेशकुमार घिमिरेले बताएका छन् । यस्तै, अन्तरदेशीय विद्युत प्रसारण लाइनको संभावनाबारे अध्ययन गर्न तीन/तीन जना सम्मिलित अर्को संयुक्त प्राविधिक टोली(प्रसारण) गठन गरिने भएको छ । बैठकले अन्तरदेशीय प्रसारण लाइन सम्बन्धी नेपाल-भारत र भारत-बङ्गलादेशबीच रहेका यस्तै प्रकारको संयुक्त टोलीलाई त्रिपक्षीय व्यवस्था गर्नका लागि प्राथमिकता दिने पनि निर्णय गरेको छ । सोमवार र मङ्गलवार राजधानीमा बसेको दुई देशका ऊर्जा सचिव र सहसचिवस्तरीय बैठकले संयुक्त कार्यदलको बैठकले गरेका निर्णयलाई अनुमोदन गरेको ऊर्जा मन्त्रालयले जानकारी दिएको छ । सचिवस्तरीय बैठकको नेतृत्व नेपालका ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाई मन्त्रालयका सचिव अनुपकुमार उपाध्याय र बङ्गलादेशका विद्युत, ऊर्जा र खनिज स्रोत मन्त्रालयका सचिव डा. अहमद काइकाउसको सहअध्यक्षतामा भएको थियो ।

सो बैठकले दुई देशबीचको विद्युत व्यापार, नेपालको जलविद्युत विकासमा लगानी, अन्तरदेशीय विद्युत प्रसारण लाईनको संभावना, माथिल्लो कर्णाली जलविद्युत आयोजनाबाट बङ्गलादेशले आयात गर्ने ५ सय मेगावाट विद्युत तथा नविकरणीय ऊर्जाका क्षेत्रमा सहयोग गर्ने सम्बन्धि यसअघिका निर्णयहरुलाई अनुमोदन गरेको छ ।

श्रोत: अभियान, २०७५/०८/१८

नेपाल-बङ्गलादेश पहिलो जेएससी र जेडब्ल्यूजी बैठक : उत्पादन र प्रसारण लाइनको सम्भावना अध्ययन गर्न प्राविधिक टोली

नेपालमा लगानीयोग्य जलविद्युत् आयोजनाहरूको पहिचान गर्न दुवै देशका ३/३ सदस्यीय संयुक्त प्राविधिक टोली गठन हुने

दुई देशबीच अन्तरदेशीय विद्युत् प्रसारण लाइनको सम्भावनाबारे अध्ययन गर्न दुवै देशका ३/३ सदस्यीय संयुक्त प्राविधिक टोली गठन हुने

नेपाल-भारत र भारत-बङ्गलादेशबीचका आगामी बैठकहरूमा अन्तरदेशीय प्रसारण लाइनसम्बन्धी त्रिपक्षीय व्यवस्था गर्न प्राथमिकताका साथ पहल गर्ने

काठमाडौं । नेपाल र बङ्गलादेशबीच पहिलोपटक सचिवस्तरीय ज्वाइण्ट स्टेयरिड कमिटी (जेएससी) र सहसचिवस्तरीय ज्वाइण्ट वर्किङ ग्रुप (जेडब्ल्यूजी)को बैठक सम्पन्न भएको छ । गत साउन २५ गते भएको दुई देशबीच ऊर्जाक्षेत्रमा आपसी सहयोगसम्बन्धी समझदारीअनुसार बैठक भएको हो । सम्झौताको कार्यान्वयन पक्षलाई सहजीकरण र यससम्बन्धी हुने प्रगतिको अनुगमन गर्न सोमवारदेखि काठमाडौंमा शुरू भएको दुई दिवसीय बैठक विभिन्न निर्णय गर्दै सम्पन्न भएको ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयले जानकारी दिएको छ ।

बैठकले दुई देशबीच विद्युत् व्यापार, नेपालमा जलविद्युत् विकासमा लगानी तथा अन्तरदेशीय विद्युत् प्रसारण लाइनको सम्भावनाका विषयमा निर्णय गरेको छ । त्यसैगरी, माथिल्लो कर्णाली जलविद्युत् आयोजनाबाट बङ्गलादेशले आयात गर्ने ५ मेगावाट (मेवा) विद्युत् तथा दुई देशबीचमा नवीकरणीय ऊर्जाको क्षेत्रमा सहयोग गर्ने सम्बन्धमा पनि निर्णय भएको ऊर्जा मन्त्रालयले जानकारी दिएको छ ।

बैठकले विशेषगरी, नेपाल र बङ्गलादेशबीच विद्युत् व्यापारको सम्भावना खोज्न दुवै देशहरूले आआफ्ना दीर्घकालीन योजनाको समीक्षा गर्ने भएको छ । त्यस्तै, नेपालमा लगानीयोग्य सम्भावित जलविद्युत् आयोजनाहरूको पहिचान गर्न दुवै देशबाट ३/३ सदस्य रहने गरी संयुक्त प्राविधिक टोली (उत्पादन तर्फको) गठन गरी १ महीनाभित्र टोली सदस्यहरूको नाम एकअर्कालाई उपलब्ध गराउने सहमति भएको छ ।

त्यसैगरी, दुई देशबीच अन्तरदेशीय विद्युत् प्रसारण लाइनको सम्भावनाबारे अध्ययन गर्न दुवै देशका ३/३ सदस्य रहनेगरी अर्को संयुक्त प्राविधिक टोली (प्रसारण तर्फको) गठन गरी १ महीनाभित्र टोली सदस्यहरूको नाम एकअर्कालाई उपलब्ध गराउने पनि सहमति भएको छ ।

साथै नेपाल-भारत र भारत-बङ्गलादेशबीच रहेको यसै प्रकारको संयुक्त समितिका आगामी बैठकहरूमा अन्तरदेशीय प्रसारण लाइनसम्बन्धी त्रिपक्षीय व्यवस्था गर्न आआफ्ना तर्फबाट प्राथमिकताका साथ पहल गर्ने पनि सहमति भएको छ ।

जेएससी बैठकको नेपालतर्फको नेतृत्व मन्त्रालयका सचिव अनुपकुमार उपाध्यायले गरेका र बङ्गलादेशको नेतृत्व त्यहाँको विद्युत्, ऊर्जा र खनिज स्रोत मन्त्रालयका सचिव डा. अहमद काइकाउसले

गरेका थिए । त्यसैगरी, जेडब्ल्यूजी बैठकको नेपालतर्फको नेतृत्व सहसचिव दिनेशकुमार घिमिरे र बङ्गलादेशतर्फको नेतृत्व सोही देशका विद्युत्, ऊर्जा र खनिज स्रोत मन्त्रालयका सहसचिव शेख फैजुल अमिनले गरेका थिए ।

नेपालले भारतपछि यस प्रकारको बैठक गरेको बङ्गलादेश दोस्रो मुलुक हो । जलविद्युत् उत्पादनको प्रचुर सम्भावना रहेको नेपाल र उच्च विद्युत् खपतको योजना अघि सारेको बङ्गलादेशबीचको यस प्रकारको बैठकलाई विशेष महत्त्वका साथ हेरिएको छ । बङ्गलादेशले सन् २०४० भित्र नेपालबाट ९ हजार मेवा विद्युत् खरीद गर्ने घोषणा गरेको छ । भारतसँगका बैठकबाट प्रसारण लाइनको सहजता निर्माण गर्नसके दुवै देशले ऊर्जा सहकार्यमा अघि बढ्ने बाटो खुल्नेछ ।

श्रोत: काब्लिपुर, २०७५/०८/१९

नेपाल-बंगलादेश ऊर्जा बैठक : भारतसहित त्रिपक्षीय बैठक गर्ने सहमति

नेपालबाट बंगलादेशसम्म विद्युत् लैजान भारतीय भूमि प्रयोग आवश्यक पर्ने भएकाले दुवै देशले यसका लागि पहल गर्ने ।

विजय तिमल्सिना

नेपाल-बंगलादेशबीच बनेको ऊर्जा कार्यदलको काठमाडौंमा बसेको पहिलो बैठकले विद्युत् व्यापारका लागि भारतीय भूमिका आवश्यक ठान्दै भारतसँग आआफ्नो तर्फबाट पहल गर्ने सहमति गरेको छ । सोमबार र मंगलबार बसेको बैठकले अन्तरदेशीय प्रसारण लाइनसम्बन्धी त्रिपक्षीय व्यवस्था गर्नका लागि आफ्नो तर्फबाट प्राथमिकताका साथ सो विषय उठान गर्ने सहमति गरेको ऊर्जा मन्त्रालयद्वारा जारी विज्ञप्तिमा जनाइएको छ । ऊर्जासम्बन्धी मुद्दाको छलफलका लागि यस्तै खालको संयन्त्र नेपाल र भारतबीच पनि छ । भारत र बंगलादेशबीच पनि यस्तै खालको संयन्त्र छ । दुवै देशले भारतसँगको ऊर्जासम्बन्धी आगामी बैठकहरूमा अन्तरदेशीय प्रसारण लाइनसम्बन्धी त्रिपक्षीय व्यवस्था गर्न आआफ्ना तर्फबाट प्राथमिकताका साथ विषय उठान गर्नेबारे सहमति भएको ऊर्जा मन्त्रालयले जनाएको छ ।

बंगलादेशले नेपालबाट विद्युत् खरिदका लागि चासो देखाउँदै आएको छ । आफ्नो ऊर्जा संकट निवारणका लागि नेपालबाट विद्युत् लैजान बंगलादेशलाई भारतीय सहकार्य आवश्यक छ ।

‘नेपालबाट बंगलादेशसम्म विद्युत् लैजान भारतीय भूमि प्रयोग आवश्यक पर्छ । त्यसैले दुवै देशले यसका लागि पहल गर्ने निर्णय गरिएको हो,’ ऊर्जा मन्त्रालय स्रोतले भन्यो, ‘भारतको सहयोगबिना नेपाल-बंगलादेशबीच व्यापार सम्भव छैन ।’ नेपाल-भारत र भारत-बंगलादेशबीच रहेको अन्तरदेशीय प्रसारण लाइनमार्फत नेपालको विद्युत् बंगलादेश बंगलादेश लान सकिने वा भारतले बंगलादेशसम्म अन्तरदेशीय प्रसारण लाइन निर्माणका लागि आफ्नो भूमिक उपलब्ध गराउनुपर्ने ऊर्जा अधिकारीहरूको विश्लेषण छ ।

साउन २५ गते नेपाल र बंगलादेशबीच ऊर्जा क्षेत्रमा आपसी सहयोगसम्बन्धी समझदारीपत्रमा हस्ताक्षर भएको थियो । समझदारीअनुसार दुवै देशका सचिव र सहचिवस्तरीय ऊर्जा संयन्त्र गठन भएको हो ।

सोमबार दुवै देशका सहसचिवस्तरीय संयन्त्रले ५ वटा मुद्दामा छलफल गरेको थियो । सहसचिवस्तरीय संयन्त्रमा नेपाल र बंगलादेशबीच विद्युत् व्यापारको सम्भावना, नेपालमा लगानी सम्भावना, दुई देशबीचको अन्तरदेशीय प्रसारण लाइनको सम्भावना, माथिल्लो कर्णाली जलविद्युत् आयोजनाबाट बंगलादेशले आयात गर्ने ५ सय मेगावाट विद्युत्को विषयमा छलफल भएको ऊर्जा मन्त्रालयले जारी गरेको विज्ञप्तिमा जनाइएको छ ।

सहसचिवस्तरीय संयन्त्रले गरेको छलफलका आधारमा मंगलबार बसेको सचिवस्तरीय संयन्त्रले दुवै देशका प्राविधिक सम्मिलित संयुक्त प्राविधिक टोली गठन गर्ने सहमति पनि गरेको छ । नेपालमा

लगानीयोग्य सम्भावित जलविद्युत् आयोजनाहरूको पहिचान गर्न दुवै देशबाट तीन-तीन सदस्य रहने गरी संयुक्त प्राविधिक टोली गठन गर्ने सहमति भएको मन्त्रालयले जनाएको छ ।

यस्तै नेपाल र बंगलादेशबीच अन्तरदेशीय विद्युत् प्रसारण लाइनको सम्भावनाबारे अध्ययन गर्न दुवै देशबाट तीन-तीन सदस्य रहने संयुक्त प्राविधिक टोली गठन गर्ने सहमति भएको छ । दुवै टोलीमारहने सदस्यहरूको नाम दुवै देशले एक अर्कालाई एक महिनाभित्र उपलब्ध गराउने सहमति भएको छ ।

मंगलबार भएको सचिवस्तरीय बैठकमा ऊर्जा मन्त्रालयका सचिव अनुपकुमार उपाध्याय र बंगलादेश विद्युत्, ऊर्जा र खनिज स्रोत मन्त्रालयका सचिव अहमद काइकाउसको सहअध्यक्षतामा भएको हो ।

बंगलादेशले भारतीय विद्युत् व्यापार निगमसँग माथिल्लो कर्णालीको विद्युत् खरिद गर्न सैद्धान्तिक सहमति गरिसकेको छ । भारतीय कम्पनी जीएमआरले निर्माण गर्ने जिम्मा पाएको ९ सय मेगावाटको यो आयोजनाका लागि उसले अहिलेसम्म लगानी जुटाउन भने सकेको छैन ।

आफ्नो देशमा जारी ऊर्जा संकट कम गर्नका लागि बंगलादेशले भारतबाट विद्युत् आयात गरिरहेको छ । भुटानमा जलविद्युत् आयोजनामा लगानी गर्ने र सोही विद्युत् आफ्नो देशमा भित्र्याउने गरी बंगलादेशले भारत र भुटानसँग त्रिपक्षीय समझदारीको पहल पनि गरिरहेको छ ।

बंगलादेशले सन् २०४० सम्ममा नेपालबाट ९ हजार मेगावाट विद्युत् आयात गर्ने योजना बनाएको छ ।

सन् २०१६ को अक्टोबरमा ढाकामा भएको दक्षिण एसियाली आर्थिक सम्मेलनको क्रममा नेपाल र बंगलादेशबीच ऊर्जासम्बन्धी समझदारीपत्रमा हस्ताक्षर भएको थियो । उक्त समझदारीमा बंगलादेशले नेपालमा करिब १ हजार ६ सय मेगावाट क्षमता बराबरका दुई आयोजना निर्माण गर्ने उल्लेख गरिएको थियो ।

बंगलादेशले १ हजार १ सय १० मेगावाटको सुनकोसी दोस्रो र ५ सय ३६ मेगावाटको सुनकोसी तेस्रो आयोजना निर्माण गर्न प्रस्ताव गरेको थियो । यी आयोजनामा आफैं लगानी गरी विद्युत् खरिद गर्ने बंगलादेशको प्रस्ताव छ । अहिले पनि बंगलादेशी अधिकारीहरू दुवै आयोजनामा लगानीका लागि इच्छुक देखिएको ऊर्जा मन्त्रालय स्रोतले जनाएको छ ।

श्रोत: कारोबार, २०७५/०८/१८

ऊर्जामा ४८ प्रतिशत बजेट खर्च

ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयले ऊर्जा क्षेत्रमा चालू आर्थिक वर्षको पहिलो चौमासिकमा ४८ प्रतिशत बजेट खर्च गरेको छ । मन्त्रालयले हालै गरेको समीक्षामा ऊर्जातर्फ ९१ अर्ब १४ करोड १५ लाख बजेटमध्ये चौमासिक अवधिका लागि २५ अर्ब ८१ करोड ६७ लाख बजेट रहेकोमा १२ अर्ब ४१ करोड २२ लाख खर्च भएको छ । यो चौमासिक बजेटमध्ये भौतिकतर्फ ४८.१६ प्रतिशत र वित्तीयतर्फ ४८.०८ प्रतिशत खर्च भएको मन्त्रालयले जनाएको छ ।

मन्त्रालयको पहिलो प्राथमिकताका ३२ र दोस्रो प्राथमिकताका ४ गरी ३६ आयोजना रहेकोमा ५० प्रतिशतभन्दा कम प्रगति हुने आयोजनाको संख्या २१ प्रतिशत छ भने ७ आयोजनाले ५० देखि ८० प्रतिशत र ८ आयोजनाले ८० प्रतिशतभन्दा बढी भौतिक प्रगति हासिल गरेका छन् । प्रतिवेदन अनुसार भौतिक प्रगतितर्फ ऊर्जा मन्त्रालयको ३१.३२ प्रतिशत, विद्युत् विकास विभागको ४३.८८ प्रतिशत, बूढीगण्डकीको ४४.०८ प्रतिशत, वैकल्पिक ऊर्जा प्रवर्द्धन केन्द्रको ५५.५० प्रतिशत, विद्युत् उत्पादन कम्पनीको ६५.१६ प्रतिशत, राष्ट्रिय प्रसारण ग्रीड कम्पनीको ८० प्रतिशत, जलविद्युत् लगानी तथा विकास कम्पनीको १० प्रतिशत र नेपाल विद्युत् प्राधिकरणको ५५.३८ प्रतिशत प्रगति भएको छ ।

ऊर्जा मन्त्रालयका सहसचिव दिनेश घिमिरेले समीक्षा बैठकमा प्रस्तुत गरेको भौतिक प्रगतिअनुसार मन्त्रालयअन्तर्गतका आठ निकाय राष्ट्रिय ग्रामीण तथा नवीकरणीय ऊर्जा कार्यक्रमले ८१ प्रतिशत, नलगाड जलविद्युत् कम्पनीले ८०.३१ प्रतिशत, तामाकोशीले ८३.८० प्रतिशत, तनहुँ जलविद्युत्ले ८२.२० प्रतिशत र माथिल्लो मोदी एले ८९.८९ प्रतिशत भौतिक प्रगति गरेको छ । त्यसैगरी माथिल्लो त्रिशुली ३ ए मा ९९.०१ प्रतिशत, कुलेखानी तेस्रोमा ८९.१० प्रतिशत र सामुदायिक तथा अन्य ग्रामीण विद्युतीकरण आयोजनामा शतप्रतिशत भौतिक प्रगति भएको छ । विद्युत् विकासमा निजी क्षेत्रको प्रवर्द्धन र १३२ केभीको थानकोट-चापागाउँ भक्तपुर प्रसारण लाइन आयोजनाको भौतिक प्रगति शून्य छ । माथिल्लो अरुण जलविद्युत् अध्ययन आयोजनाको ६.०६ प्रतिशत र जलविद्युत् लगानी तथा विकास कम्पनीको प्रगति १० प्रतिशत छ । ५० प्रतिशतभन्दा कम प्रगति हुने अन्य आयोजनाहरूमा विद्युत् उत्पादन कम्पनी, वैकल्पिक ऊर्जा प्रवर्द्धन केन्द्र, बूढीगण्डकी, सप्तकोशी उच्चबाँध, जलविद्युत् आयोजना अध्ययन, राहुघाट, चमेलिया लगायतका आयोजना छन् ।

प्रतिवेदनले पहिलो चौमासिकको वर्षायाममा भारतबाट २४ प्रतिशत विद्युत् आयात गरिएको जनाएको छ । मन्त्रालयका अनुसार, कार्तिकसम्म २७५७.७ गिगावाट आवर खपत भएकोमा ६५५.६८ गिगावाट आवर आयात भएको छ । बैठकमा बूढीगण्डकीमा प्रभावितले मुआब्जा थप मागेकोले समस्या परेको उल्लेख गर्दै माथिल्लो तामाकोशीमा पेनस्टक जडान कार्यमा ढिलाइ भएको, कुलेखानी तेस्रोमा इलेक्ट्रोमेकानिकलको कार्य सम्पादन सन्तोषजनक नभएको जस्ता समस्या र चुनौती देखाईएको थियो । थानकोट-चापागाउँ, कुश्मा-तल्लो मोदी, सोलु कोरिडोर, खिम्ती-ढल्केबर, हेटौडा-भरतपुर लगायतका प्रसारण लाइनमा जग्गा

प्राप्ति, वन र वातावरणका समस्या चुनौतीको रूपमा रहेको प्रतिवेदनमा उल्लेख छ । समीक्षा बैठकमा ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री वर्षमान पुनले मन्त्रालयको प्रगति पूर्ण रूपमा सन्तुष्ट हुने अवस्था नरहेको बताउँदै अझै प्रगतिका लागि अघि बढ्न आग्रह गरे । आर्थिक वर्षको सुरुको चौमासिक योजना निर्माणमा बढी केन्द्रित हुने हुनाले कम प्रगति देखिएपछि दोस्रो र तेस्रोमा अझ बढी प्रगति हुने कार्यक्रममा ऊर्जा मन्त्रालयका अधिकारीहरूले बताएका थिए ।

निकाय प्रगति (प्रतिशत)

ऊर्जा मन्त्रालय	३१.३२
विद्युत् विकास विभाग	४३.८८
बूढीगण्डकी	४४.०८
वैकल्पिक प्रवर्द्धन केन्द्र	५५.५०
उत्पादन कम्पनी	६५.१६
ग्रीड कम्पनी	८०
लगानी कम्पनी	१०
विद्युत् प्राधिकरण	५५.३८

स्रोत: ऊर्जा मन्त्रालय

श्रोत: कारोबार, २०७५/०८/१८

७ दिनभित्र खाका नल्याए ठेक्का तोड्ने मन्त्री पुनको चेतावनी

ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री वर्षमान पुनले समयमै काम सम्पन्न गर्ने गरी स्पष्ट खाका नबुझाए ठेक्का तोड्ने चेतावनी दिएका छन् ।

सोमबार मन्त्रालयमा परामर्शदाता कम्पनी तथा काममा ढिलाइ गरिरहेको हाइड्रो मेकानिकलको ठेकेदार कम्पनी टेक्सम्याको रेलवे इन्जिनियरिङका प्रतिनिधिसँगको छलफलमा यस्तो चेतावनी दिएका हुन् । समयमै र गुणस्तरीय काम गर्ने ग्यारेण्टीसहितको खाका ल्याउन र सात दिनभित्र नल्याएमा ठेक्का तोड्ने चेतावनी दिएको मन्त्रीका प्रेस संयोजक रोशन खड्काले जानकारी दिए । कम्पनीका साथै आयोजना प्रमुख विज्ञान श्रेष्ठ, नेपाल विद्युत् प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङ र मन्त्रालयका सचिव अनुपकुमार उपाध्यायलाई राखेर मन्त्रालयमा मन्त्री पुनले ४५६ मेगावाट क्षमता भएको माथिल्लो तामाकोसी जलविद्युत् आयोजनाको काम दुरतगतिमा अघि बढाउन निर्देशन पनि दिएका थिए । “अब समयमा सम्झौता हुँदैन, गुणस्तरमा पनि हामी सम्झौता गर्दैनौं, आयोजनाको काम कहाँ कसरी र कहिले सक्ने हो त्यसको स्पष्ट खाकासहित सात दिनभित्र जवाफसहित प्रस्तुत हुनुहोस्,” मन्त्री पुनले छलफलमा भने ।

टेक्सम्याको कम्पनीले काम छिटोभन्दा छिटो अघि बढाउने र समय सीमाभित्रै खाका बुझाउने प्रतिबद्धता जनाएको मन्त्रालयले जनाएको छ ।

श्रोत: नागरीक, २०१५/०८/१८

प्रसारण लाइनको मोडालिटीमा छलफल

विष्णु बेल्वासे

नेपाल-बंगलादेश ऊर्जा संयन्त्रको सोमबार सुरु सहसचिवस्तरीय बैठकमा अन्तरदेशीय प्रसारण लाइन कुन मोडालिटीमा निर्माण गर्ने भन्नेमा छलफल भएको छ ।

नेपालबाट सिधै बंगलादेश जोड्ने अन्तरदेशीय प्रसारण लाइन निर्माण गर्ने वा नेपाल र भारतबीच अहिले भइरहेको अन्तरदेशीय प्रसारण लाइनलाई नै स्तरोन्नति गर्ने भन्नेमा छलफल केन्द्रित भएको बैठकमा नेपाली टोलीको नेतृत्व गरेका ऊर्जा मन्त्रालयका सहसचिव दिनेश घिमिरेले बताए ।

‘दुई विकल्पमाथि बैठकमा व्यापक छलफल भयो,’ उनले सोमबार नागरिकसँग भने, ‘सिधै जोड्ने वा नेपाल र भारतबीच रहेको अन्तरदेशीय प्रसारण लाइनलाई स्तरोन्नति गर्ने भन्नेमा छलफल गरियो ।’ अन्तदेशीय प्रसारण लाइन कुन मोडालिटीमा बनाउने भन्नेमै संयन्त्रको बैठक केन्द्रित भएको उनको भनाइ छ ।

यसैगरी, विद्युत् व्यापार कुन मोडालिटीमा गर्ने भन्नेमा पनि छलफल भएको सहसचिव घिमिरेले बताए । ‘बर्खामा नेपालमा बढी बिजुली उत्पादन हुन्छ, त्यसलाई कसरी व्यवस्थापन गर्ने भन्नेमा पनि छलफल भयो,’ उनले भने, ‘मौसममा हुने बढी उत्पादन (सिजनेबल सरप्लस) लाई कसरी मिलाउने भन्नेमा पनि बैठकमा दुवै पक्षले धारणा राखेका थिए ।’ बढी र कम बिजुली उत्पादन हुँदा कसरी व्यवस्थापन गर्ने भन्नेमा व्यापक छलफल भएको सहसचिव घिमिरेको भनाइ छ ।

बंगलादेश नेपालको जलविद्युत् आयोजनामा लगानी गर्न पनि इच्छुक देखिएको उनले जानकारी दिए । ‘छलफलमा उनीहरू हाइड्रोपावरमा लगानी गर्न तयार देखिन्थे,’ उनले भने, ‘तर कति लगानी गर्ने हो, किटान गरेनन् ।’ उक्त अवसरमा नेपाली अधिकारीले उपयुक्त आयोजना छनोट गर्न र तिनलाई कुन मोडालिटीमा निर्माण गर्न सकिन्छ भन्नेमा स्पष्ट हुन आग्रह गरेका थिए ।

बंगलादेशले माथिल्लो कर्णाली आयोजनाको बिजुली किन्ने विषयमा पनि छलफल भएको थियो । नेपाली अधिकारीले उक्त आयोजनाको बिजुली खरिद गर्ने विषयमा भएको प्रगतिबारे जानकारी लिएका थिए । बंगलादेशी अधिकारीले माथिल्लो कर्णालीको बिजुली किन्ने विषयमा भारतीय कम्पनी जिएमआरसँग कुरा भइरहेको जानकारी गराएका थिए । माथिल्लो कर्णालीले जिएमआरले बनाउँदैछ ।

नवीकरणीय ऊर्जामा सहकार्य गर्न पनि बंगलादेश तयार देखिएको छ । ‘सबै विषयमा बंगलादेशी अधिकारी सकारात्मक देखिएका छन्,’ सहसचिव घिमिरेले भने, ‘आजको छलफलको निष्कर्ष भोलि हुने सचिवस्तरीय बैठकमा पेस गर्दछौं, सो बैठकले ती विषयलाई निरन्तरता दिएर निर्णयमा पुग्न वा संशोधन गरेर नयाँ निर्णय गर्न सक्नेछ ।’ मंगलबार बस्ने बैठकले उचित निर्णय गर्ने पनि सहसचिव घिमिरेले बताए ।

बंगलादेशी पावर मन्त्रालयका पावर डिभिजन हेर्ने सचिव अहमद वाइकाउसको नेतृत्वमा १३ सदस्यीय प्रतिनिधिमण्डल आइतबार काठमाडौं आएको हो । नेपाली टोलीको नेतृत्व ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयका सचिव अनुपकुमार उपाध्यायले गरेका छन् । सोमबारको बैठकमा नेपालको नेतृत्व सहसचिव दिनेश घिमिरेले र बंगलादेशको नेतृत्व पावर डिभिजन हेर्ने सहसचिव शेख फैजुल अमिनले गरेका थिए ।

ऊर्जामन्त्री वर्षमान पुन गत सेप्टेम्बरमा बंगलादेश गएका बेला दुवै देशबीच ऊर्जा क्षेत्रमा गर्न सकिने सहकार्यका विषयमा छलफल भएको थियो । मन्त्री पुनले त्यसका लागि छिट्टै संयन्त्रको बैठक बोलाउने र त्यसमा आगामी दिनमा गर्न सकिने सहकार्यका विषयमा छलफल गर्ने बताएका थिए ।

मन्त्री पुनले बंगलादेशसँग ऊर्जासम्बन्धी समझदारीमा हस्ताक्षर गरेका थिए । काठमाडौंमा भएको उक्त समझदारीमा बंगलादेशका तर्फबाट ऊर्जा राज्यमन्त्री नसरुल हमिदले हस्ताक्षर गरेका थिए ।

तामाकोसीको प्रगति सात दिनभित्र बुझाउन निर्देशन

ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री वर्षमान पुनले कछुवा गतिमा निर्माणाधीन माथिल्लो तामाकोसी जलविद्युत् आयोजनाको प्रगति विवरण सात दिनभित्र बुझाउन निर्देशन दिएका छन्। चार सय ५६ मेगावाट क्षमताको यो आयोजना स्वदेशी लगानीमा बनिरहेको छ।

मन्त्री पुनले सोमबार नेपाल विद्युत् प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङ, परियोजना प्रमुख विज्ञान श्रेष्ठ, परामर्शदाता कम्पनीका प्रतिनिधि टेक्सम्याको रेलवे इन्जिनियरिङलाई बोलाएर आयोजना निर्माणमा देखिएको ढिलासुस्तीबारे जानकारी लिएका थिए। सोही क्रममा उनले प्रगति विवरण बुझाउन निर्देशन दिएका हुन्। 'अब समयमा सम्झौता हुँदैन। गुणस्तरमा पनि हामी सम्झौता गर्दैनौं। आयोजनाको काम कहाँ, कसरी र कहिले सक्ने हो त्यसको स्पष्ट खाकासहित सात दिनभित्र जवाफ लिएर प्रस्तुत हुनुहोला,' मन्त्री पुनले छलफलमा भने। यसअघि पनि मन्त्री पुनले आयोजना प्रमुख विज्ञान श्रेष्ठ, प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक घिसिङ र मन्त्रालयका सचिव अनुपकुमार उपाध्यायलाई राखेर आयोजनालाई युद्धस्तरमा अघि बढाउन निर्देशन दिएका थिए। त्यसबेला निर्धारित समयमा निर्माणको काम अघि नबढाउने ठेकेदारसँगको ठेक्का तोडेर भए पनि प्रक्रिया अघि बढाउने मन्त्री पुनले चेतावनी दिएका थिए।

श्रोत: उर्जा खबर, २०७५/०८/१८

माथिल्लो सोलुको भाँतिक प्रगति ३५ प्रतिशत, १६ महिनामा विद्युत उत्पादन

सोलुखुम्बुमा निर्माणधीन १८ मेगावाटको माथिल्लो सोलु जलविद्युत आयोजनाको ३५ प्रतिशत निर्माण पूरा भएको छ । सोलु खोलामा निर्माणधीन आयोजनाको सिभिल संरचनाकाे काम अघि बढेको हो । अहिले आयोजनाको बाँध र सुरुङ क्षेत्रमा काम भईरहेको आयोजना प्रमुख समन मानन्धरले बताए । उनका अनुसार बाँध क्षेत्रको ४५ प्रतिशत निर्माण सकिएकाे छ । बाँध क्षेत्रमा डिसेन्टर, इन्टेक लगायत सबै संरचनाको काम समानान्तर रूपमा अघि बढेको छ । अायाेजनाकाे मुख्य सुरुङ निर्माणकाे कामले पनि गति लिएकाे छ । २ हजार ४ सय मिटर लामो सुरुङ ८ सय मिटर खनिएको छ । अबको डेढ सातामा आउटलेटबाट पनि सुरुङ खन्न सुरु गरिने मानन्धरले जनाकारी दिए । अबको एक महिनामा विद्युतगृहकाे संरचना निर्माण गर्न सुरु गरिने भएकाे छ । विद्युतगृह निर्माण सुरु गरेर हाइड्राे तथा इलेक्ट्राेमेकानिकल उपकरण अायात गरिने प्रवर्द्धक बेनी हाइड्राे प्राेजेक्ट कम्पनीले जनाएकाे छ । २०७३ फागुनबाट निर्माण सुरु गरेको आयोजना २०७६ चैत्रमा पूरा गर्ने लक्ष्य छ । आयोजना पूरा भएपछि नेपाल विद्युत प्राधिकरणले निर्माण गर्ने १३२ केभी सोलु कोरिडोर प्रसारण लाइनको तिन्ला सबस्टेसनमार्फत राष्ट्रिय प्रणालीमा जोडिनेछ । सबस्टेसन सम्मको १२ किलोमिटर लामो प्रसारण लाइन कम्पनी आफैले निर्माण गर्नुपर्नेछ । प्रसारण लाइन निर्माणकाे काम अागामी पुसबाट सुरु गर्ने तालिका छ । आयोजना सम्पन्न गर्न ३ अर्ब २९ करोड रुपैयाँ लागत अनुमान गरिएको छ । आयोजनामा ४ बैंकले २ अर्ब २९ करोड रुपैयाँ ऋण लगानी र १ अर्ब रुपैयाँ स्वपूँजी लगानी रहेको छ । आयोजनाको २०७१ साउनमा अनुमतिपत्र खारेज भए पनि विद्युत ऐन, २०४९ को दफा ३७ अनुसार मन्त्रिपरिषदले करार सम्झौता गरी पुरानै कम्पनीलाई पुनःअनुमति दिएको हो ।

श्रोत: ऊर्जा खबर, २०७५/०८/१८

वनको अवरोधले काबेली कोरिडोर अलपत्र, रुख काट्ने अनुमति नै आएन

पूर्वाञ्चलको विद्युत प्रवाहका लागि मेरुदण्ड मानिएको १३२ केभी काबेली कोरिडोर (प्रसारण लाइन) निर्माणमा वन तथा वातावरण मन्त्रालयको अनुमति प्राप्त नहुँदा समस्या जटिल बन्दै गएको छ । आवश्यक रुख कटानका लागि वन विभागबाट अनुमति प्राप्त नहुँदा काम अघि बढ्न नसकेको हो । मन्त्रालयबाट पाँचथरस्थित जोरसल्ला क्षेत्रको रुख काट्न ७ महिनासम्म स्वीकृति प्राप्त भएको छैन । मन्त्रालयले मंसिर १० गते रुख काट्न स्वीकृति दिए पनि फाइल विभागमा पुगेर थन्किएको आयोजना प्रमुख दिपेन्द्रराज द्विवेदीले बताए । ‘६ दिनदेखि विभागमा फाइल रोकिएको छ, त्यहाँबाट अघि बढाएर जिल्लाबाट स्वीकृत पाउन अबै एक महिना लाग्ने देखिन्छ,’ उनले मंगलबार ऊर्जा खबरसँग भने । आयोजनाले गत असोज २५ गते रुख कटानका लागि दर्ता गरेको फाइल अबै सम्म पूर्णरूपमा स्वीकृत प्राप्त भएको छैन । जोरसल्लामा करिब ४ किलोमिटर क्षेत्रमा ६ सय ४५ रुख काट्नुपर्नेछ । ११ वटा टावर रहने क्षेत्रमा स्वीकृत प्राप्त भएपछि रुख काट्नमात्र करिब एक महिना लाग्नेछ । प्रसारण लाइनको लगभग सबै काम सकिए पनि वनकै कारण निर्माण अवधि लम्बिदै गएको छ । नयाँ तालिका अनुसार मंसिरको अन्तिम वा पुषको पहिलो सातासम्म निर्माण पूरा गर्ने लक्ष्य थियो । वनकै अवरोधले अब कहिलेसम्म काम सकिन्छ भन्ने यकिन हुन सकेको छैन । मन्त्रपरिषदले फाइल स्वीकृत गरेकै ४ महिनाभन्दा बढी भएको आयोजनाले जनाएको छ । द्विवेदीका अनुसार विभागबाट स्वीकृत भएर जिल्ला वन कार्यलयमा आएपछि मात्र रुख काट्ने काम अघि बढाउन सकिन्छ । कोरिडोरको काम ३ खण्डमा विभाजन गरी निर्माण सुरु गरिएको थियो । पहिलो पहिलो खण्ड इलामको गोदकदेखि झापाको दमकसम्मको काम पूरा भएको ३ वर्षसम्म भइसकेको छ । अहिलेसम्म दोस्रो खण्ड सकिएको छैन । ४२.४३ किलोमिटर लामो दोस्रो खण्ड (सोयाग-थापाटार) मा १ सय २५ वटा टावर निर्माण भएका छन् । १३ किलोमिटर लामो तेस्रो खण्ड (थापाटार-काबेली) मा ४० वटा टावर निर्माण गरिएको छ । कोरिडोर समयमा पूरा नभए यस क्षेत्रमा निर्माण भईरहेका करिब ७७ मेगावाट आयोजनाको विद्युत खेर जानेछ । जसमा १४.९ मेगावाटको हेवाखोला, २७ मेगावाटको काबेली-बी १, २२ मेगावाटको तल्लो हेवा र ९.९ मेगावाटको इवाखोला जलविद्युत आयोजना खेर जानेछ ।

श्रोत: उर्जा खबर, २०१५/०८/१८

कोसी कोरिडोर ठेक्का, सार्वजनिक खरिद ऐन मिचेर खल्तीको कानूनमा निर्णय

नेपाल विद्युत प्राधिकरणले कोसी कोरिडोर (प्रसारण लाइन) अन्तर्गत सबस्टेसनको ठेक्का प्रक्रियामा प्रचलित सार्वजनिक खरिद ऐन पूर्णरूपमा मिचेको देखिएको छ । भारतीय एक्जिम बैंकले खरिद ऐनकै आधारमा सम्झौता गर्नु भन्ने बेहोराको सुझावपत्र पटक-पटक पठाए पनि प्राधिकरणले निश्चित स्वार्थका आधारमा काम गरेको हो । ऐनअनुसार पहिलो बोलपत्रदाता प्रभावग्राही नठहरिए दोस्रो वा तेस्रोमा जान सक्ने प्रावधान छ । सबस्टेसनको ठेक्का पहिलो बोलपत्रदाता (कैलाश देव विल्ड एस लिमिटेड-केडिबी एस जेभी) लाई नै दिने गरी दोस्रो कम्पनी आउने ढोका बन्द गरेको भेटिएको छ । प्राधिकरणले बैंकलाई लेखेको पत्र र उताबाट आएको प्रतिउत्तरमा निरन्तर एउटै सुझाव दोहोरिएको देखिन्छ । बैंकले २०७४ बैशाख २७ गते (मे १२, २०१७) मा लेखेको पत्रमा पहिलो कम्पनी सबस्टेसन निर्माण गर्न योग्य छैन । उसको अनुभव पुग्दैन । यसलाई ठेक्का दिँदा आयोजना नै ध्वस्त हुन सक्छ भन्ने सुझाव दिएको थियो । तर, प्राधिकरणले यसैबाट काम गराउन सक्छु । कुनै समस्या हुँदैन । स्वीकृति देऊ भनिरहेको देखिन्छ । यसैगरी, बैंकले दोस्रो कम्पनी (केडसी इन्टरनेशनल) लाई प्राधिकरणले ठेक्का दिन सक्छ । खरिद ऐनअनुसार सोही प्रक्रिया अपनाउन भनेको छ । तर, प्राधिकरणले फेरि पनि पहिलो कम्पनीलाई नै स्वीकृति देऊ भन्दै पत्र लेखिरहेको देखिएको छ । निरन्तर एउटै बेहोराको पत्र लेखेपछि बैंकले पहिलो कम्पनीलाई ठेक्का दिने वा नदिने विशेषाधिकार प्राधिकरण व्यवस्थापनमै छ । यदि, दिने भए खरिद ऐनअनुसार जमानत रकम (पर्फर्मन्स बन्ड) १५ प्रतिशत बढाएर लिन जवाफ पठाएको थियो । तैपनि, पहिलोभन्दा दोस्रो कम्पनी प्रभावग्राही देखिएकाले त्यही अनुसार काम गर्न पनि सुझाएको थियो । २ करोड ७७ लाख ९० हजार अमेरिकी डलरमा निर्माण पूरा गर्नुपर्ने चार सबस्टेसन (इनरुवा, बसन्तपुर, चैनपुर र तुम्लिङटार) का लागि पहिलो कम्पनीले १ करोड ९९ लाख १० हजार डलर र दोस्रो कम्पनीले २ करोड ६८ लाख डलर प्रस्ताव गरेका थिए । पहिलोले अनुमानित लागतभन्दा करिब २८.३७ प्रतिशत कम रकम प्रस्ताव गरेको थियो । उता पहिलो र दोस्रो कम्पनीको प्रस्तावित रकममा ६८ लाख ९० हजार डलरको फरक छ । यसो हुँदा खरिद ऐनका कारण पनि पहिलो कम्पनीले ठेक्का पाउनुपर्छ । तर, पहिलोले नपाउने अवस्था देखिएपछि दोस्रोमा जानुपर्ने कानुनी प्रावधान हो । 'बिड भ्यालिटी' र 'बिड सेक्युरिटी' नबढाउनु बदमासी प्रचलित कानुनी प्रावधानलाई प्राधिकरणले लत्याएको देखिन्छ । एक्जिम बैंकको स्वीकृतिपछि मात्र ठेक्का सक्रिय हुने हकमा सबै कम्पनीले काम पाउने सम्भावना रहन्छ । ठेक्का सम्झौताको टुंगो नलाग्दासम्म सबै बोलपत्रदाताको 'बिड भ्यालिटी' र 'बिड सेक्युरिटी' अनिवार्य बढाउनुपर्छ । ठेकेदारलाई यस्तो समय सीमा बढाएर ल्याउनु भनेर पत्र काट्नुपर्छ । तर, प्राधिकरणले यसतर्फ चासो नै नदिएको देखियो । ठेक्का अवधि वा समयसीमा बढाउन कम्पनीहरूको ध्यानाकर्षण नगराएपछि 'बिड भ्यालिटी' र 'बिड सेक्युरिटी' सकिँदा आइपर्ने नैतिक संकटबाट बच्न प्राधिकरण नयाँ ठेक्कामा गएको देखिन्छ । प्राधिकरणले सन् २०१७ मे ३० मा बैंकलाई लेखेको पत्रमा 'बिड भ्यालिटी' र 'बिड सेक्युरिटी' को अवधि क्रमशः सन् २०१७ मार्च २९ । ३१ तारिखमा सकिएको उल्लेख गरेको छ । यस्तो अवस्थामा दोस्रो बोलपत्रदातालाई ठेक्का दिने सम्भावना हुँदैन । प्राधिकरणले नियतवश दोस्रो कम्पनीको 'बिड भ्यालिटी' र 'बिड सेक्युरिटी' बढाउन अटेर गरेको प्रस्ट हुन्छ । प्राधिकरण कहाँ चुक्यो ? प्राधिकरण कानुनी रूपमा फसेपछि वा दोस्रो बोलपत्रदाताको 'बिड भ्यालिटी' र 'बिड सेक्युरिटी' नबढाएपछि बैंकलाई निरन्तर एउटै अनुरोध गरेको पत्रमा स्पष्ट देखिन्छ । सबै परिस्थिति र प्रावधान, सरकारको प्रचलित कानून, नियम तथा विनियमअनुसार नयाँ बोलपत्रमा जाने निर्णय गरेको छ भनी प्राधिकरण प्रसारण

निर्देशनालयका तत्कालीन उपकार्यकारी निर्देशक राजीव शर्माको हस्ताक्षरमा बैंकलाई पत्र लेखिएको छ । यस्तो पत्र लेखिरहँदा खरिद ऐन वा अन्य कानूनको कुन दफा वा बुँदा अनुसार नयाँ ठेक्का प्रक्रियामा जान लागेको उल्लेख छैन । दातृ निकायको सहयोगमा सार्वजनिक निकायले खरिद प्रक्रिया अपनाउँदा ठेक्का गर्नुअघि नै 'नो अब्जेक्सन' सहमति वा सल्लाह लिनुपर्छ । यसपछि मात्र आशयपत्र (लेटर अफ इन्टेन्ट-एलओआई) जारी गरी सम्झौता अघि बढाइन्छ । एक्जिम बैंकको ऋण लगानी प्रक्रियामा खरिद सम्बन्धी निर्देशिकाको ठेक्का मूल्यांकन तथा सम्झौताको १०औं बुँदामा अन्तिम सम्झौता गर्नुअघि ड्राफ्ट पठाउनुपर्ने उल्लेख छ । ठेक्का सम्झौतापछि यसको कार्यान्वयन नेपालकै कानूनअनुसार हुनुपर्ने प्रावधान छ । अतः ठेक्का पाएको लार्सन एन्ड टर्बोले पहिलो ठेक्का २ करोड ८० लाख अमेरिकी डलर प्रस्ताव गरेकोमा दोस्रोमा २ करोड ५५ लाख डलर छ । जुन पहिलो ठेक्कामा दोस्रो नम्बरमा परेको केइसी इन्टरनेशनलको २ करोड ६० लाख डलर थियो । यसमा प्राधिकरणका कर्मचारीको मिलेमतो देखिन्छ । एउटै ठेक्कामा फरक प्रक्रिया प्राधिकरणले पहिलो ठेक्कामा सम्झौता गरेपछिमात्र एक्जिम बैंकसँग 'नो अब्जेक्सन' माग गरेको छ । तर, केडिबी एस जेभीसँग सम्झौता तोडेर नयाँ ठेक्का गर्दा सम्झौता गर्नुअघि 'नो अब्जेक्सन' पत्र मागिएको छ । एउटै काम गर्न दुई ठेकेदारसँग फरक-फरक तरिकाले ब्यवहार गरेको देखियो । उल्लेखित गतिविधिबाट प्रस्ट हुन्छ, ठेक्कामा प्राधिकरण उच्च अधिकारीको मोटो रकम लेनदेन छ । अर्कोतर्फ, सम्झौता तोडेपछि खरिद ऐनअनुसार धरौटी जफत गरेर कालोसूचीमा राख्नुपर्छ । प्राधिकरणले यो काम पनि गरेको छैन । प्राधिकरणले त राज्य कोषमा जम्मा भएको धरौटीबापतको रकम फिर्ता गरेर ठूलो नोक्सानी पुर्याएको देखिन्छ । पहिलो ठेक्काको तुलनामा दोस्रोमा जाँदा प्राधिकरणले राज्यलाई ७८ करोड रुपैयाँभन्दा बढी नोक्सान पुर्याएको पनि छर्लङ्ग हुन्छ ।

श्रोत: कारोबार, २०७५/०८/१८

ताराखोला जलविद्युत् आयोजना अन्तिम चरणमा

जिल्लाको पश्चिम ताराखोला गाउँपालिकामा निर्माणाधीन ३८० किलोवाटको ताराखोला साना जलविद्युत् आयोजना निर्माणको अन्तिम चरणमा पुगेको छ । १८ करोड रुपैयाँको लागतमा निर्माण भइरहेको आयोजनाको ८५ प्रतिशत काम पूरा भएको आयोजनाका इन्जिनियर दिलबहादुर थापाले बताए । आयोजनाबाट आगामी चैत मसान्तभित्रमा विद्युत् उत्पादन सुरु गर्ने गरी काम भइरहेको आयोजनाले जनाएको छ । सुरुमा सामुदायिक ढाँचामा सुरुवात गरिएको आयोजना अहिले ताराखोला जलविद्युत् लिमिटेडमार्फत निर्माण भइरहेको छ । आयोजनाको हालसम्म मुहान, कुलो, सुरुङलगायत 'सिभिल' चरणको काम सकिएको छ । "विद्युत्गृहको निर्माणको काम चलिरहेको छ," इन्जिनियर थापाले भने, "आउँदो चैत मसान्तभित्रमा उत्पादन सुरु गर्ने गरी काम गरिरहेका छौं ।" विद्युत्गृहका लागि आवश्यक उपकरणसमेत चीनबाट आइसकेको थापाले बताए

१८ करोड रुपैयाँ बराबरको लागतमा निर्माणाधीन आयोजनाका लागि वैकल्पिक ऊर्जा प्रवर्द्धन केन्द्रले नौ करोड १२ लाख अनुदान उपलब्ध गराएको आयोजनाका अध्यक्ष हिमाल विकले बताए । यस्तै आयोजना निर्माणका लागि ताराखोला गाउँपालिकाका एक हजार ६९१ जनाले सेयर लगानी गरेका छन् । प्रत्येक सेयरले न्यूनतम १५ हजार रुपैयाँ लगानी गरेको विकले बताए । "सेयरमा लगानी सबै ताराखोला गाउँपालिकावासीको मात्र छ," अध्यक्ष विकले भने । गाउँपालिकाभित्र रहेका पाँच वडाका २२ घरधुरीमा विद्युत् पुऱ्याउने लक्ष्यसहित आयोजनाको सुरुवात गरिएको थियो । अहिले भने त्यो संख्या घटेको छ । अहिले वडा नं १ को अमरभूमिमा केन्द्रीय प्रसारण लाइनको विद्युत् पुगिसकेको छ । हाल आयोजनाबाट लाभ लिने उपभोक्ताको संख्या एक हजार ७०० रहेको विकले बताए ।

विद्युतीकरणका लागि तार विस्तारको काम पनि अघि बढेको छ । आयोजनास्थलमा धमाधम काम भइरहेकाले समयमै लक्ष्य पूरा हुने उनले बताए । वि.सं २०६८ मा सुरु भए पनि लगानी, कामदार अभाव, ढिलासुस्तीजस्ता कारणले आयोजनापछि धकेलिएको हो । कामै रोकिएर आयोजना अलपत्र परेपछि व्यवस्थापनसमेत फेरिएको थियो । केन्द्रबाट अनुदान स्वीकृत भएपछि कामले गति लिएको इन्जिनियर थापाले बताए । पहिलो किस्ता अनुदान एक करोड ८२ लाख र दोस्रो किस्ता एक करोड ८९ लाख आयोजनाले पाइसकेको छ । कामको प्रगतिका आधारमा बाँकी रकम उपलब्ध हुने जनाइएको छ । आयोजना सम्पन्न भएपछि 'उज्यालो गाउँपालिका' को लक्ष्य पूरा हुने गाउँपालिकाका अध्यक्ष प्रकाश घर्तीले बताए । "सबै घरमा विद्युत् पुऱ्याउने लक्ष्य आयोजनाले पूरा गर्दैछ," उनले भने । गाउँलेको समेत लगानीमा बन्न लागेको आयोजनामा आवश्यक पर्दा गाउँपालिकाले सहजीकरण गर्दै आएको छ । स्थानीय धप्ल्याड, करिमेला, मपेस र ठूलो खोलाको पानीलाई पाइप लाइनमार्फत वडा नं ५ कै धस्मरमा निर्माणाधीन विद्युत्गृहमा ल्याइनेछ । हिउँदमा ३८० किलोवाट विद्युत् उत्पादन हुने भए पनि वर्षायाममा ५०० किलोवाटसम्म विद्युत् उत्पादन हुने आयोजनाले जनाएको छ ।

श्रोत: कारोबार, २०७५/०८/१९

आयोजना पहिचान र प्रसारण लाइनका लागि संयुक्त समिति

नेपाल र बंगलादेशबीच लगानीयोग्य सम्भावित जलविद्युत् आयोजनाको पहिचान तथा प्रसारण लाइनको सम्भावनाबारे अध्ययनका लागि दुई संयुक्त समिति गठन हुने भएको छ । ऊर्जाका क्षेत्रमा सहकार्यका लागि गठित संयन्त्रको काठमाडौंमा भएको पहिलो बैठकले दुई देशका प्रतिनिधि रहने उत्पादन र प्रसारणतर्फ दुई संयुक्त प्राविधिक समिति गठन गरेको हो । मंगलबार भएको सचिवस्तरीय संयुक्त कार्यकारिणी (स्टेरिड) बैठकपछि दुई देशका सचिवबीच नेपाल र बंगलादेशबीच व्यापारको सम्भावना खोज्न दुवै देशले आफ्नो दीर्घकालीन योजनाको समीक्षा गर्ने सहमति भएको छ । नेपालको तर्फबाट ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयका सचिव अनुपकुमार उपाध्याय र बंगलादेशको तर्फबाट विद्युत्, ऊर्जा र खनिज स्रोत मन्त्रालयका सचिव डा. अहमद काईकाउसले नेतृत्व बैठकमा नेतृत्व गरेका थिए । ऊर्जा मन्त्रालयका प्रवक्ता दिनेश घिमिरेका अनुसार लगानीयोग्य सम्भावित आयोजनाहरूको पहिचान गर्न दुवै देशबाट तीन-तीनजना सदस्य रहनेगरी उत्पादनतर्फ संयुक्त प्राविधिक टोली गठन गर्ने तथा टोलीमा रहने सदस्यको नाम एक महिनाभित्र उपलब्ध गराउनुपर्ने निर्णय भएको छ । त्यसैगरी नेपाल र बंगलादेशबीच विद्युत् प्रसारण लाइनको सम्भावनाबारे अध्ययन गर्न दुवै देशबाट तीन-तीन सदस्य रहनेगरी संयुक्त प्राविधिक टोली गठन गरी एक महिनाभित्र दुवैले टोलीमा रहने सदस्यको नाम उपलब्ध गराउने सहमत भएको छ । बैठकमा नेपाल-भारत र भारत-बंगलादेशबीचमा हुने बैठकहरूमा अन्तरदेशीय प्रसारण लाइनका लागि प्राथमिकताका साथ विषय उठान गर्ने सहमति पनि दुई देशबीच भएको छ । विद्युत् व्यापारका लागि झापा र भारतको भुभाग हुँदै अन्तरदेशीय प्रसारण लाइन बनाउने योजना दुवै देशको छ भने यसका लागि भारतीय भूमि पनि आवश्यक पर्ने हुनाले यसमा त्रिदेशीय सहकार्यको जरूरी छ । सोमबार भएको सहसचिवस्तरीय संयुक्त कार्य समितिको बैठकमा दुई देशबीचको व्यापार सम्भावना, नेपालमा जलविद्युत् विकासमा लगानीको सम्भावना, अन्तरदेशीय विद्युत् प्रसारण लाइनको सम्भावना, माथिल्लो कर्णाली आयोजनाबाट बंगलादेशले आयात गर्ने ५ सय मेगावाट विद्युत् तथा दुई देशबीच नवीकरण ऊर्जामा सहयोग गर्नेसम्बन्धी निर्णय गरेकोमा यसलाई सचिवस्तरीय बैठकले अनुमोदन समेत गरेको थियो । गत साउनमा दुई देशबीच ऊर्जा क्षेत्रमा आपासी सहयोग सम्बन्धी समझदारीपत्रमा हस्ताक्षर भएपछि यसका लागि सचिव र सहसचिवस्तरीय समितिको बैठक बसेको थियो ।

श्रोत: गोरखापत्र, २०७५/०८/१९

८ महिनामा रुदी बी को ६.६ मेगावाट विद्युत प्रसारण प्रणालीमा थपिँदै

लमजुङमा निर्माणधीन रुदी बी जलविद्युत आयोजनाको ६.६ मेगावाट विद्युत अबको ८ महिनामा राष्ट्रिय प्रसारण प्रणालीमा थपिने भएको छ । आयोजनाबाट २०७६ असारबाट विद्युत उत्पादन गर्न लागिएको हो । निर्धारित तालिका अनुसार विद्युत उत्पादन गर्न सबै सिभिल संरचना निर्माणको काम समानरूपमा भइरहेको आयोजना प्रमुख सरोज भट्टराइले बताए । उनका अनुसार आयोजनामा ३ वटा बाँध रहने गरी डिजाइन गरिएको छ । तोगो खोला, कार्बु खोला र कैभु खोला बाँध निर्माण भइरहेको छ । तोगो खोलामा निर्माणधीन मुख्य बाँधको निर्माण अन्तिम चरणमा पुगेको छ । कार्बु र कैभु खोलामा पनि बाँधको काम भइरहेको भट्टराइले बताए । यस्तै, आयोजनाको साढे ३ किलोमिटर लामो पाइपलाइनको काम धमाधम भइरहेको छ । आगामी वर्षा सुरु हुनु अघि पाइपलाइन बिछ्याउने काम सम्पन्न गरिने आयोजनाले जनाएको छ । यस्तै, विद्युतगृहको सिभिल संरचना निर्माणको काम पूरा भएको छ । संरचना निर्माणको काम सकिएपछि अहिले विद्युतगृहमा इलेक्ट्रोमेकानिकल उपकरण जडानको काम भइरहेको छ । २०७३ सालबाट निर्माण सुरु गरिएको आयोजना पूरा गरी उत्पादन हुने विद्युत ९ किलोमिटर दुरीको मुङ्गेरबेसी सबस्टेसनमा जोडिनेछ । सबस्टेसनसम्म आवश्यक पर्ने प्रसारण लाइन निर्माण गरिसकेको छ । १ अर्ब १५ करोड रुपैयाँ लागत अनुमान गरिएको यस आयोजनामा सानिमा बैंकको अगुवाइमा ५ बैंकले ऋण लगानी गरेका छन् । आयोजनाको कुल लागतको ७० प्रतिशत ऋण लगानी र ३० प्रतिशत स्वपूँजी लगानी छ ।

श्रोत: उर्जा खबर, २०७५/०८/१९

माथिल्लो नौगाडले चैतभित्र ८ मेगावाट विद्युत केन्द्रीय प्रणालीमा थप्ने

दार्चुलामा निर्माणाधीन ८ मेगावाटको माथिल्लो नौगाड जलविद्युत आयोजनाबाट आगामी चैत १५ गते विद्युत उत्पादन परीक्षण सुरु हुने भएको छ । अपी पावर हाइड्रो पावर कम्पनीले दार्चुलामा निर्माण गरेको यो दोस्रो आयोजना हो । आयोजनाबाट अबको ४ महिनामा व्यावसायिक उत्पादन हुने कम्पनीका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत सञ्जिव न्यौपानेले बताए । कम्पनीले निर्माण गरेको आयोजनामा नेपाल एसविआई बैंक तथा प्रभु बैंकले लगानी गरेका छन् । उत्पादित विद्युत चमेलिया जलविद्युत आयोजना नजिक निर्माण भएको १३२ केभी बल्लूच सवस्टेसनमा जोडिनेछ । नौगाडबाट विद्युत उत्पादन भएपछि ४० मेगावाटको माथिल्लो चमेलिया निर्माण गर्ने कम्पनीको योजना छ । यसैगरी, कम्पनीले १४ मेगावाट क्षमताका सोलार आयोजना समेत निर्माण सुरु गर्ने जनाएको छ । कम्पनीले यसअघि नौगाड खोलाभै साढे ८ मेगावाटको नौगाड निर्माण गरिसकेको छ । माथिल्लो नौगाडपछि कम्पनीले एउटै खोलाबाट साढे १६ मेगावाट विद्युत प्रणालीमा जोड्नेछ । योसँगै सोलार र चमेलिया समेत जोड्दा कम्पनीले ७०.५० मेगावाट विद्युत उत्पादन गरी केन्द्रीय प्रणालीमा योगदान पुर्याउनेछ ।

श्रोत: नागरीक, २०७५/०८/१९

माथिल्लो कर्णालीको बिजुली बंगलादेश लैजाने बाटो खुल्यो

माथिल्लो कर्णाली जलविद्युत् आयोजनाबाट उत्पादित ५०० मेगावाट बिजुली लैजान बंगलादेशलाई मार्ग प्रशस्त भएको छ।

सो आयोजनाको प्रवर्द्धन भारतीय कम्पनी ग्रान्धी माल्लिकार्जुन राव(जिएमआर)ले गरिरहेको छ। मंगलबार यहाँ सम्पन्न नेपाल र बंगलादेशका ऊर्जा संयन्त्रको बैठकले माथिल्लो कर्णाली जलविद्युत् आयोजनाको बिजुली निर्यातसम्बन्धी सम्झौता अनुमोदन गरेको छ।

गत भदौमा ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री वर्षमान पुनले गरेको बंगलादेश भ्रमणका क्रममा सो आयोजनाबाट बिजुली किन्न बंगलादेश सरकार तयार रहेको जनाएको थियो। बंगलादेशले भारतीय कम्पनी एनभिभिएनबाट ५०० मेगावाट बिजुली लैजाने छ। तर प्रवर्द्धक जिएमआरले वित्तीय व्यवस्थापन गर्न पाएको म्याद गत असोज २ गते नै सकिएको छ। म्याद थपका लागि जिएमआरले लगानी बोर्डमा आवेदन दिएको छ।

नेपाल र बंगलादेश संयुक्त रूपमा विद्युत् व्यापारको सम्भावना खोज्न सहमत भएका छन्। यस्तै नेपालमा जलविद्युत् आयोजनाको विकासमा लगानीको सम्भावना, नेपाल र बंगलादेशबीच अन्तरदेशीय विद्युत् प्रसारण लाइनको सम्भावना र दुई देशबीच नवीकरणीय ऊर्जाका क्षेत्रमा सहयोग गर्नेसम्बन्धी निर्णयसमेत बैठकले अनुमोदन गरेको ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयका सहसचिव एवं प्रवक्ता दिनेश घिमिरेले जानकारी दिए। यस्तै द्विपक्षीय बैठकमा विद्युत् व्यापारको सम्भावना खोज्न दुवै देशले आफ्नो दीर्घकालीन योजनाको समीक्षा गर्ने र नेपालमा लगानीयोग्य सम्भावित आयोजनाको पहिचान गर्न एक प्राविधिक टोली गठन गर्ने निर्णयसमेत गरेको छ।

सो प्राविधिक टोलीमा रहने सदस्यको नामावली एक महिनाभित्र दुवै देशले एकअर्कालाई उपलब्ध गराउने छन्। सो टोलीले आयोजनाको पहिचान तथा उत्पादन गर्ने विषयमा आवश्यक परामर्श र निर्णय गर्नेछ।

यसैगरी, नेपाल र बंगलादेशबीच अन्तरदेशीय विद्युत् प्रसारण लाइनको सम्भावना अध्ययन गर्न दुवै देशले तीन-तीन सदस्य रहने गरी संयुक्त प्राविधिक टोली गठन गर्नेछन्। उक्त प्राविधिक टोलीले प्रसारण लाइनको समग्र अवस्थाका बारेमा अध्ययन गर्नेछ। आगामी एक महिनाभित्र सो टोलीमा रहने सदस्यको नामसमेत एकअर्का मुलुकले उपलब्ध गराउने सहमति भएको प्रवक्ता घिमिरेले जानकारी दिए।

संयुक्त समितिको आगामी बैठकमा अन्तरदेशीय प्रसारण लाइनसम्बन्धी त्रिपक्षीय व्यवस्था गर्न आआफ्नोतर्फबाट प्राथमिकताका साथ सो विषयको उठान गर्ने सहमतिसमेत भएको छ। बैठकमा नेपालको तर्फबाट ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयका सचिव अनुपकुमार उपाध्याय र बंगलादेशको तर्फबाट विद्युत् ऊर्जा र खनिज स्रोत मन्त्रालयका सचिव डा अमहद काइकाउसले नेतृत्व गरेका थिए। सोमबार सुरु बैठकमा दुई देशबीचको ऊर्जा सहकार्यका विविध आयाममा छलफल भएको थियो।

सोमबारको बैठकमा संयुक्त कार्य समूहले आवश्यक प्रस्तावको तयारी गरेको थियो। गत साउन २५ गते दुई देशबीचमा ऊर्जा क्षेत्रमा आपसी सहयोगसम्बन्धी समझदारीपत्रमा हस्ताक्षर भएको थियो। सोही समझदारीपत्रको दफा ४ बमोजिम सम्झौता कार्यान्वयनमा सहजीकरण गर्न बैठक आयोजना गरिएको हो।

बंगलादेशले सन् २०४१ सम्म नेपालबाट करिब नौ हजार मेगावाट बिजुली आयात गर्ने विषयलाई प्रमुख प्राथमिकतामा राखेको छ। गत भदौमा मन्त्री पुनले गरेको भ्रमणका क्रममा बंगलादेशी प्रधानमन्त्री शेख हसिना र त्यहाँका विद्युत् ऊर्जा, खनिज स्रोतमन्त्री नसरुल हमिदले पनि सो जानकारी गराएका थिए। (रमेश लम्साल/रासस)